

**De medicis, iisque innumeris pro existentia ac providentia Dei argumentis
exile tentamen ... / [Johann Heinrich Schmid].**

Contributors

Schmid, Johann Heinrich, active 1731.
Camerarius, Elias, 1673-1734.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Typis Antonii Henrici Roebelij, [1731]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dneftpb7>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

2. D. B. V.

DE

MEDICIS,

IISQUE INNUMERIS

PRO EXISTENTIA

A C

PROVIDENTIA DEI

ARGUMENTIS

EXILE TENTAMEN

HOC

JUBENTIBUS MEDICÆ FACULTATIS STATUTIS

P R Æ S I D E

ELIA CAMERARIO, M. D. ac P. P.

CONSIL. ET ARCHIATR. WIRTEMB.

PRO LICENTIA

IN AUGURALI DISPUTATIONE PUBLICO ERUDITORUM
EXAMINI SUBMITTIT

JOH. HENRICUS SCHMID, Ulma-Suevus.

ad d. Mart. MDCCXXXI.

TUBINGÆ,

TYPIS ANTONII HENRICI ROEBELII.

21
DE

58700 (7)

MEDICIS

REGI INNUMERIS

PRO EXISTENTIA

PROVIDENTIA DEI

ADGMENTIS

EXILE TENTATA

HON

LIBERTINIS MEDICIS FACULTATIS

P. R. A. S. I. D. E.

ELLA CAMERARIUS M.D. P.P.

CONSIL. ET ARCHIASTR. WIRTEMBERG.

PRO LICENTIA

EXAMINARE ET TENUERUNT

JOHN HONORATUS

WIRTEMBERG

THIS PERSON HAS BEEN

I. N. D.

S Nnumera sunt, quæ attentioribus Medicis ubique occurrunt, imò sese obtrudunt, pro Dei existentia, atque providentia, argumenta, quæ si pro dignitate essent tractanda, exponendaque, pleniori deductione ad convictionem usque incredulorum, volumus nobis scribendum esset vastissimum, totumque Medicinæ Systema eò foret inflectendum; nos verò nunc quidem, brevem tantummodò atque extemporalem scribere de re tam vasta, atque excellenti Dissertationem, eoque solùm scopo induximus animum, ut Tirones Medicinæ excitemus ex veterno, qui gravis incubat generi universo mortalium, qui que efficit, ut Dei opera Magnifica ubique habeant magno agmine obvia, sed, compressis quasi oculis non nisi corticem aspiciant, latentemque, sub schematibus istis Dei providentiam prorsus negligenter transmittant, quam palpare tamen poterant, imò debebant.

Si paucis etiam quibusdam, qui excitari se ad attentionem uni necessario præstandam patiuntur, dare hîc occasio-

A

nem

nem potuerimus in studio Medico Christiana ut decurrant se-
dullitate, operæ nos omninò fecisse pretium existimabimus.

Non alio argumento evidentius patet depravatio huma-
næ mentis, ac stupiditas malitiosa acumini rationis adeò jacta-
to adhærens, quàm miserrima circa existentiam Dei fluctua-
tione; primam enim hanc veritatem solaribus radiis cuilibet
creaturæ inscriptam, insculptamque, sine stupiditate monstro-
sa nulla mens sui conscia potest negare, ἀναπολόγητος est quis-
quis hac plena luce circumfusus oculos petulanter claudit, ac
siquidem Medici fungatur munere duplex monstrum erit, du-
plex incredulitatis inexcusabilis prodigium. Non potest enim
non videre, imò palpare providentiæ divinæ perpetua, quæ
menti, oculisque, ejus obversantur specimina, qua igitur fron-
te excusabit vel negligentiam, vel stuporem, vel increduli-
tatem tam enormem; pudeat eum, qui Christo dedit nomen,
ea non agnoscere, quæ Galenus, spissis paganismi tenebris
immerfus tanta cum convictione perspexit in scrutinio corpo-
ris humani.

Atheorum differentiæ passim diversis exhibentur sche-
matibus, pauciores aliis, aliis plures statuentibus eorum va-
rietates; neque, in his consensus est. Monuitque, jam ali-
quis Eruditorum, non nisi Atheos oris, apertè negantes De-
um, attendi, aut judicio ac ratione Atheos, qui in mente sibi
dicant, non esse Deum, non verò satis respici ad Atheos cor-
dis, qui Deum, autorem suum amantissimum, excludant ex
corde suo, eoque impendant qualescunque, ingenii sui ner-
vos. Nostrum non est, classes istas vel formare, vel in or-
dinem redigere, ingens enim hîc subest differentia graduum
ac modorum: Medicus attentior reperit inter Hypochondria-
cos, hystericasque, ubi tentationum accedunt naturali malo
fluctus,

fluctus, Atheos, qui sub illis suis, quas permittit Deus, tenebris, nec Deum credunt, nec animæ æternitatem, ejusque sequelas; quis verò hos in classem atheorum referat? qui meliores reverà sunt coram Deo, quam multa eorum milia, qui ore saltem profitentur Deum; quanta verò, ut cum his circumspicere agatur, requiritur sapientia ac circumspicatio, æquè ac cum aliis affinibus, qui miserè fluctuant, dubiisque, urgentur, ut ipsis videtur, prævalentibus; hæc diversitas sese offert dubitantium juxta Cartesii methodum ac præscriptum; istaque ingens diversitas fundatur in mente, vel prava, vel sub divinum prius obsequium reducta, hi enim ad solidam per dubitationes anxias certitudinem per luctas acerbissimas eluctabuntur, dum priores fluctuationibus suis, affectatisque sæpe dubiis infelicitè immoriuntur.

Et quanta, quæso, sunt agmina eorum, qui ne tantum quidem sibi parare incommodi sustineant, ut cogitare seriò, atque ad examen vocare velint magnam illam quæstionem, an detur Deus? parum solliciti de cultu quocunque interno, externum ex consuetudine observantes. Ut frustra omnino sint cum Bailio illi omnes, qui disputant acriter, an Respublica meris Atheis constans, præstet alteri quam superstitiosi formant? quæ sanè quæstio ridicula est, non ideò solùm, quod casum supponat non dabilem, rempublicam meris constantem Atheis, æquè ac si talem supponeres, quæ constaret meris desipientibus, ac stultis, statui terræ hujus, quantumvis corruptæ, ac depravatæ haud convenientem, sed etiam ex eo potissimum capite, quod utrinque tanta diversitas detur graduum, malitiæ, atque insipientiæ, ut de pretio utriusque, talis absurdæ reipublicæ frustra disquiras, nisi specialius determinetur quæstio. Bailius neque superstitiosorum, ne-

que atheorum ambitum omnem, tricasque, satis profundè noverat, pugnatque & hîc andabatarum more, quod solenne ipsi fuit, non obstante magno suo acumine, quod præsumtio superba non rarò obtusum reddidit.

Mirè differunt lumina mortalium, sunt, qui ubique vident agmina atheorum, aliis ex adverso, iisque, ex eruditorum præcipua classe, feridè negantibus dari atheos; neque, forsan adeò adversis hi pugnant frontibus; priores stupidas atheorum practicorum cohortes habent ob oculos, alteri verò theoreticos intellectos volunt atheos, qui cum convictione quadam, sine formidine oppositi, speciosis fulti rationibus negent sine hæsitatione constanter supremi Numinis existentiam; tales dari nec mente possunt concipere, nec rem sibi persuadere, quam sacræ literæ, videntur negare, dum dicunt, omnes homines nosse Dei existentiam naturâ; existimant igitur, vel nullum esse posse, vel paucissimos, qui eò usque obbrutescunt; cum maximè Deus, dum vita durat, omnium corda pulset benignissimè; perpendendum verò ipsis erit, obdurata pectora, & in reprobum tradita sensum huc proximè posse accedere.

Si verò Viri perspicacissimi dubitent adhuc, an dentur athei theoretici, qui sit, ut tot ubique libris certatim eos impugnent omnis generis Eruditi, qui plaustra librorum ipsorum stoliditati opponunt operosissimè? fatebimur, eos non plane esse negligendos, relinquendosque miseræ suæ, qui ruunt infeliciter in hoc incredulitatis barathrum; nimium tamen operæ in iis debellandis vel ideò haud censemus infumendum, ne crescat eorum superbia, & vana de robore Spiritus sui persuasio, cui tanti se, tamque frequentes opponant athletæ literarii. Miser ille vitrorum tornator Spinosa scopo suo poti-

tus est, nominis scilicet celebritate, cum à nemine non refutetur, ac si egregiis, speciosisque, summas veritates impugnet argumentis, cum tamen illa sint tam ficulnea, magisque, contemptum mereantur, quam innumeras istas magnoque molimine factas refutationes.

Ii verò, qui Atheis sese opponunt tam operosè provocant adornamentum purioris Ecclesiæ, B. Spenerum, censentque cum illo, ingruisse eam temporum calamitatem, quam B. Vir ita præviderit: *Sapè cogitavi, inquit, eò rem deventuram, ut, qui Theologiæ damus operam, non adeò controversiis illis incumbere necesse habeamus, quæ inter eos agitantur, qui Christi profitentur doctrinam, quàm quæ nobis cum apertis Theomachis intercedunt.* Elucet in scriptis B. Viri eximia prudentia, an verò acu hîc rem tetigerit, meritò dubites; cum profanitas eorum, qui etiam putant se credere Deum, longissimè magis requirat curam Theologorum, quam utræque hîc allegatæ controversiæ; parumque proficerent ii, qui tanto molimine cum hominibus his occæcatis, induratisque agerent, quacunque demum methodi arte atque evidentiâ uterentur; oleum sanè perderent, operamque, ac longè magis necessaria negligenter.

Unde etiam doctissimos Viros, impugnando pulcherrimis libris stoliditatem atheorum, paucos ab iis reportare videmus triumphos, paucissimi per scripta erudita redeunt ad mentem saniores, non ideò saltem, quod scripta illa sint inæqualis roboris, sed ob corruptionem potissimum profundam animorum induratorum, haud facilè ulla rationum vi percellendorum; Utut enim libri hanc in rem scripti sint virium inæqualium, omnes tamen suum habent pretium, suamque utilitatem, ob insignem atheorum, tum obfirmatorum, tum fluctuantium diversitatem, quorum numerosæ classes insignem quo-

que requirunt argumentorum varietatem, tot enim sunt gradus tum in cœca atheorum intelligentia, tum in voluntatis depravatione, ac duritie, ut argumenta evidèntia ac robore inæqualia respectu mentium diverso gradu occœcatarum æqualem tamen habere possint efficaciam, ut quod unum caput heteroclitum, acutumque iudicio suo, ne obiter quidem commoveret argumentum, alterum possit coneutere atque intimius afficere.

Omnes ergò libri in hanc rem editi merentur laudem, omnia argumenta habent robur, sed respectu variorum ingeniorum, gradibus varians, & afficiendi modis. Namque & illa, quæ demonstrativa verè sunt, & mathematica evidèntia concludunt, metaphysicæ è fontibus hausta, talia non erunt homini nexui veritatum non assueto, & sibi tamen blandienti de acumine suo, quod revera nullum est, ac facilius ille cedit, probabili cuidam sensusque, magis ac phantasiam ferienti argumento; ut revera acutissimus philosophus nihil sibi queat promittere, si cum homine agat pertinaci, ac stupidiore, quam ut possit assequi omnem argumentorum subtilitatem.

Qua verò ratione fit, ut tot innumeri scribantur libri, tot cumulentur argumenta, ac nullibi tamen compareat proportionatus tantis conatibus effectus? Sunt qui omnes omnino rationes congerunt quacunque graduum diversitate polleant, atque virium, viginti, imò ultra triginta; alii acquiescunt in paucioribus, quæ ipsis videntur stringere, unicum quidam urgent, quod si fuerit verè demonstrativum, omninò sufficit, non ad frangendam obstinationem animi pertinacis, sed ad acquiescentiam animi æquitate haud penitus destituti.

Alii Metaphysica argumenta unicè æstimant, physica alii, alii moralia; omniaque si ritè applicentur, rectissimè se habent;

habent ; omnesque proin libri suum hîc habent pretium , pro argumentorum robore , ac proponendi modo diversum. Audacter tamen dicimus , respondemusque , ad motam modò de parco librorum fructu quæstionem ac querelam ; nullos hîc sufficere libros , argumenta nulla , quantumvis præstantissima ; nisi altior accesserit vis , docti omnes atheos conversuri laterem , æthiopemque lavant. Intimius penetrantia hîc requiruntur remedia , ad chronicum talem , radicatumque morbum debellandum , radicitusque extirpandum. Cor tale chalybeum , occæcatumque tangendum , aperiendumque est digito DEI , emolliendumque per divini efficaciam verbi , ac per gravissimas crucis , miseriarumque vicissitudines ac plagas.

Consulamus experientiam , horum etiam stultorum efficacissimam Magistram , ac facilè agnoscemus nulla huc ratio-
cinia evalescere , nisi intimiores admoveantur divinitus stimuli. Posset equidem allegari exemplum Comitis Buffi de Rabutin , qui lectione librorum Abadii reductus est ad sanam mentem , illosque adeò postmodum æstimavit , ut aliis sui furfuris hominibus seriò injunxerit , ut eorum lectionem absolvant quovis trimestri , redeantque quavis vice ad novam lectionem , quæ tum demum placitura sit. Novimus verò lectionem argumentorum scitissime deductorum animum viri acutissimi non prius penetrasse , quàm probè fuerat , ac prorsus inclementer tortus continuis podagræ diurnæ insultibus , ac postquam per septendecim annos Regis gratia atque aspectu , intolerabili superbo hominis cruciatu , fuerat privatus ; tum emollitum est saxeam , profanumque cor , cessitque lectioni argumentorum egregii libri , ipse postmodum domus suæ concionator futurus , de quo Agnata , Domina de Chantal Celeb. in juventute edixerat , hunc suum cognatum futurum adhuc suo tempore sanctum , at-
que

que pium. His mediis benignissimum Numen impressit depravato cordi argumentorum robur, his fregit pertinacem animum, ut concederet tandem veritati post tot, tamque varias mentis, corporisque torturas.

Videamus alterum, ac pejorem hoc Rostæ Comitem, salutari pœnitentia impietatem suam pulchrè finientem. Ille Doctissimi Præsulis Burneti argumenta parvi fecit, cumque is moneret, debere ipsius naturam sublimiori principio regenerari ac immutari, hoc non multum ab entusiasmo abluere existimabat Comes; instante Episcopo, omnes philosophicas speculationes, nisi precibus se ad Deum assiduis convertat, nihil profuturas, passus est fractus morbi, angorumque conscientia vi Comes, prælegi sibi caput 53. Esaiaë, fassusque est, se ad vocem prælegentis verba divina vi interna correptum, quæ ipsius animum adeò illustraverit, adeoque ipsum convicerit, ut ulterius resistendo impar esset; verba enim habuisse auctoritatem, quæ se coruscantium instar radiorum animo ejus infixerint, ut non tantum rationibus, quæ intellectui suo satisfacerent, convictus sit, sed vi quadam, quæ ipsum tam validè reprimebat, ut ab illo tempore in Servatorem suum tam firmiter crederet, acsi in nubibus apparuisset. Sic enim instructus divina verbi vi dicebat, se nunc de utroque, & de veritate Christianismi, & de vi internæ gratiæ, Deique in anima operantis certissimum esse factum, absoluteque se ac humiliter lubenti animo submitit sanctæ ac benedictæ DEI voluntati atque placito. sive viveret, sive moreretur; scripsitque ad Præsulem ultima hæc animæ pœnitentis verba: Concede mihi tuas preces, ut Deus, si placuerit, mihi parcere velit, quo in futurum emendatioris vitæ specimen edam; Si verò DEO visum vitæ meæ finem imponere, ut non respuat animam agen-

tis pœnitentiam, eaque impleat promissa, quod, quo tempore peccator se ad illum convertat, ejus sit miserturus. Offer, dilectissime Doctor, has preces Deo Omnipotenti pro languente, tibi quo obsequentissimo Rostæ Comite. Prolixius ista huc transtulimus, cum hic Comes non fuerit ex stupidioribus, sed ex acutissimis DEI hostibus; adeò verò ille mansuetus, humilisque factus est, qui omnibus prius insultaverat, DEI hominumque contemtor; non argumentis tantum, sed potenti, ac luminoso DEI verbo, animum feriente potentissimè; Sic Deus ex lupis facere potest agnos, cum illi in fovea miseriarum fractam prius viderint senserintque rigidissimam duritiem suam.

Addimus his Excellentem quoque Medicum, laqueis primùm incredulitatis implicitum potenter satis, & qui hodiè inter præcipuos suo merito refertur Scriptores, qui Atheismum debellando DEI admirandam providentiam existentiamque in clarissima luce posuerunt, in vastissimo naturæ theatro ubique evidentissima ejus detegentes vestigia. Facile agnosces, loqui nos de D. Niewentydt, cujus opus egregium in præcipuas Europæ linguas traductum est dudum ex Belgico Idiomate; Insigni huic Viro nec ingenium deerat, nec vasta rerum omnium notitia, excellebat insuper in profundissimis Matheseos speculationibus, ut vel Leibnitio ausus fuerit movere litem circa calculum differentialem; peritissimus igitur fuit methodi demonstrandi, scientissimus rerum naturalium; mireris talem virum posse de DEO dubitare, ac cœcutire ambulando in solaribus radiis; at factum tamen hoc esse docuit nos ex ore Cel. D. Prof. Wessellii Max. Rev. D. D. Maichelii.

Omnes istæ notitiæ præstantissimæ, subsidiaque amplissima mentem ex profundis hisce eripere tenebris haud valuerunt, donec divini verbi efficacissima vis naturalia lumina qua-

si postliminio è laqueis tenebrarum eripuit, ac genuinæ reddidit mentem, rationemque hætenus inter tot apparentia lumina, occæcatam perspicaciæ, ut dehinc ex omnibus operibus DEI Magnificis præstantissima in publicum daret argumenta, quibus potentissimi Creatoris stabilitur tum existentia, tum providentia. Verba scilicet Salvatoris: Dico enim vobis, nec Salomonem in omni gloria sua æquè fuisse vestitum ornatumque, quam quidem contempta camporum lilia; hæc enim iussit contemplari Optimus Salvator, idque dictum sibi credit Vir insignis; liliaque, ac affines plantas subjiciens microscopio, eas in iis detexit pulchritudines, omnem omnium artificum luxui inservientium artem longissimè superantes, splendoris, texturæ, ac vivacitatis colorum præstantia. Vidit dehinc ubique Magnalia DEI, eaque publico quoque manifestavit, sed vibrato prius in mentem hætenus turbidam æternæ lucis ac verbi radio, depulsaque pristina caligine spissa.

Multum igitur operæ inutilis insumunt ii, qui tam operosè ratiociniis agunt contra atheos, maximè scepticos; qui Dogmatici adhuc sunt, imo fluctuantes, non omni cura sunt indigni, Scepticos verò nimio afficiunt honore, quotquot in iis convincendis elaborant. Cum de hoc aliquando Virum quendam Eruditum moneremus, regessit ille: Spiritum Sanctum non dedignari hanc atheorum curam, eosque operosè in verbo suo ad meliorem revocare mentem, nostrum igitur esse, eos omni etiam nisu ac labore reducere in regiam viam; Cum verò loca allegata intueremur attentius, aliud non potuimus agnoscere, quàm eos vocari compendiosè in Scriptura stultos, quo omnes eorum virtutes ac merita continentur, quis verò mortalium snis viribus stultum reducat ad sanam mentem; loca verò quæ Vir Doctiss. allegabat, deprehendimus

mus

mus non agere de atheis, sed de Idololatriis, ab iis admodum diversis, qui anapologiti sunt, dum Deum, quem omninò agnoscunt, ac non possunt non ex creaturis agnoscere, non ut Deum colunt, sed vanos, absurdosque de eo formant conceptus, & ejus sanctitate prorsus indignos.

Quæ verò ad nostrum jam scopum haud faciunt; quamvis non Theologorum solùm, sed omnium omninò mortalium sit atheos de DEI existentia ex creaturis convincere, Scripturam verò eò applicare non cuivis datum est, cum eam non admittant, nisi prius, uti supra citati tangantur divino illius lumine, ratiocinia eò non assurgunt, nec frigidæ dictorum objectiones. Ac omninò ita est, plurimum deficiunt, qui agere cum atheis sustinent, in modo cum illis agendi; hinc sæpè eorum vel protervia, vel malitia, vel petulantia augetur, plurimumque sibi placent, cum illudere Theologis, aliisque, eos irritare, suisque in oculis prostituere queunt,

Talem sibi habuit obviam Summè Rever. D. Langius, cujus empæctæ impudentia ipsi extorsit Causam DEI, postea editam. Nimiam sanè Vir Doctiss. patientiam exhibuit & coram, & in scriptis irrisori, qui aliud non agebat, quam ut lacerasset, deluderetque Virum summè in Causa DEI laboriosum. Annon præstitisset eum prorsus contemnere cum amico suo, ejusdem furfuris vel ficto vel vero homine. Nec verò nostrum est leges præscribere tanto Viro, ad minimum credimus, si dicere mentem nostram liceat, potuisse insignem Virum, ipsi ut responderet, vel unam concatenatis negotiis surripere horulam, statimque concisa responsione eum compescere, cum argumenta ipsius animo fuerint nunquam non præsentissima; certum enim est Scepticum huncce atheum demonstrationes Causæ DEI insertas, nunquam fuisse admissurum,

quippe qui obfirmaverat dudum animum , ac proin contem-
tum merebatur , non responsionem operosam ; quâ sibi po-
tuit placere , ac si talia ac tanta proposuisset dubia , ut iis &
tempus fuerit impendendum & studium tam prolixum.

Magnus ille Jurisconsultus , Christianus Thomasius pro-
lixè satis egit cum atheo , qui talis nulla ratione videri vole-
bat , publicique juris fecit Consilium ipsi scriptum ; nemo non
videt , Viri Cel. modum agendi cum homine isto adæquatam
ipsius dispositioni non fuisse , nec licuisse inde sperare fructum
ullum , aut imminutionem incredulitatis , quoniam media ad-
hibita eò minimè poterant evalescere. Egit scilicet cum illo,
uti cum homine incorrigibili, quique firmo proposito atheorum
partes suas fecerit, cum tamen forsân obfirmato adeò, indura-
toque animo haud fuerit misellus Vertumnus , qui studia sua
absolverat sub ductu Viri Ill. & hîc quoque quærebat reme-
dium, ubi forsân culpa sua aliquam contraxerat profanitatem ;
difficile est medium tenere , cum res ad religionem spectantes
hilariori stylo traducuntur subinde , nec certa semper princi-
pia stabiliuntur , servanturque ; hinc facilè decidit homo insta-
bilis in scrupulos , fluctuat , ac magis magisque religionem si-
bi pro lubitu format , limitatque , quæ paradoxæ suæ rationi
conveniat ; si & in docente viderit mutationes graviores , qua-
les fuere Viri Ill. qui in prima quam Poireti scripto de Erud.
præfixit præfatione totus erat Mysticus , admiratorque Buri-
gnoniæ usque ad excessum ; in altera verò præfatione , omni-
busque subsequis scriptis , Lokiomentem , non satis imbutam
solida veritate , pervertente , totus est in derisione rerum , ac
personarum , actionumque etiam bonarum , ac laudabilium.

Præstitisset hinc forsân agere mitius , ac magis amicè cum
homine noto , ac petente consilium. Rigidè verò eum repu-
lit

lit Vir Ill. hac forsan occasione clarè ostensurus, quàm injusta sit accusatio Atheismi ipsi infligta non olim solùm Lipsiæ, uti ipse tradit prolixius, sed & postea frequentissimè; Poterat igitur Apologiam hîc solennem edere; sed & poterat parcere mi-
fello, remque seriò magis tractare, omisis Hans Sachsi rhi-
mis, in se bonis, hominem verò magis irritantibus. Sequi
voluit Vir Ill. Schaftsburii Comitis Methodum, qui Entusi-
asum jusfit curare reddendo eum ridiculum, methodumque
hanc generalem voluit esse veritatum Lydium lapidem; de quo
tamen errore gravissimo eum monuit Leibnitius, magnus alias
ejus acuminis admirator. Paucis, præstitisset nihil respondere,
quam ridiculam talem ac scandalosam instruere scenam. O
quanto rectius revocarentur istiusmodi homines ad cor suum,
ad conscientiaë dictamen, ad miseriaë agnitionem; sunt enim
superbissimi, multumque de se præsumentes, ac de acumine
suo, ipsi sibi soli videntur sapere, reliqui velut umbra va-
gantur in eorum oculis; sunt plerique semidocti, inflati, ali-
quando & potentes, loquentes pro autoritate, audacter alios
suspendentes naso adunco. Hic precibus opus est ad Deum
pro talibus mente captis, hîc pectore firmo, ad ipsorum in-
solentias concoquendas, ac patientia infinita, ne si quæ adhuc
in mente tenebricosa supersit luminis boni, tactusq; Divini scin-
tilla, eam vel durior, vel languidior agendi modus penitus
extinguat. Divinitus data Sapiencia requiritur, si agere cum
istiusmodi deliris, at sciolis, cum fructu aliquo præsumas;
multi enim affectant nescio quam in profanitate sua certitudi-
nem, cum nullam plane possideant, sunt feroces, insultant-
que veritati, contemnuntque omnia, quæ cordi indurato ap-
plicantur monita, omnem metum, formidinemque pedibus
subjecisse videri volunt, cum verò imminet periculum, cum

morbi urgent, mortemque vident appropinquantem, tremunt, ac despondent animum, Spiritusque antea tam alti, deprimuntur miserrima desperatione, ac incurabili plerumque terrore; tremor tunc horrorque succedit petulanti audaciæ.

Cæterum, ultimum hoc Exemplum ansam nobis suppeditat monendi, ne tam promptè atque incogitanter pro Atheis declarentur promiscuè homines vel ore, vel scriptis liberiores, Ill. Thomasius non fuit Atheus, etsi toties à rigidis nimium ingeniis eum in censum relatus; uti enim magnum unicumque multorum ex eruditis artificium est, facere, ac declarare hæreticos, ita eadem fere facilitate prorumpunt alii ad odiosas Atheismi imputationes; quoties vident aliquem liberius recedere à consuetis hypothesibus, cum primis circa Sacra, hisque affinia dogmata, non attendentes ad proportionem ac pondera, seu momenta errorum. Explosio magicorum phœnomenorum universalis hanc de Viro Ill. ideam ipsis impressit, stylique acerbitas in exagitandis, quæ ex tenebris Ecclesiæ quondam incumbentibus remansisse censebat Sphalmatibus, Utinam mitiorem, æquioresque animum, Edzardoque magis dissimilem induerent eruditi; non nisi gravissima urgente ratione, ac necessitate ad tam graves accedendum est accusationes. O quam dissimiles sunt Domino suo tales servi immites.

Sic Artimonios, Woolstonos, Whistonos, similesque temerarios Scriptores non statim decet vocare Atheos, etsi revera plus nocent publico, quàm omnes Athei hæctenus cogniti. Bailium in hanc classem detrudere æquitas forsitan non patitur, (etsi Episc. Burnetus dixerit: Se pro Deista habuisse Bailium, lecto autem Dictionario eum non posse non habere pro Atheo:) Sunt enim ibi multæ inter exornata pulcherrimè stercora Margaritæ, ac solidæ veritates, errorumque impugna-

pugnationes; pium nemo dixerit fluctuantem hunc, incertumque, quid credere debeat, philosophum; mors eum præveniens non passâ est finem habere ejus scepticismum, forsâ ipsi satis gravem, cum in gurgite incertitudinis nataret inter dubia circa puncta religionis præcipua, vacillans ubique (il cherchoit maître!) Utinam lascivientia modernorum ingenia tristi ipsius exemplo sapere discerent, ne se ipsos ab Atheismo absolventes Atheis revera sint pejores, magisque incorrigibiles, practici quippe Atheismi, qui ubique dominatur dolendum in modum, mancipia detestanda, etsi inter Eruditos lumina quædam & columina videantur cæcis suis admiratoribus.

Illustrem Schaftsburium quidam detrudere in hunc censum ausi sunt; iniquum id nobis videtur, etsi enim à Libertinismo quodam in philosophando liber pronunciari haud possit, iicet ad sacras etiam res derisionem (de les rendre ridicules) imprudenter extenderit, persuadens sibi, verè sacra non posse reddi ridicula, sicque phantastica atque falsa, & inepta posse detegi; hæc tamen non increduli prorsus, sed luxuriantis animi sunt indicia, & vero Christianismo more seculi perverfi haud imbuti; cæterum, cum gravissimas veritates Philosophicas tam eruditè eruerit ac stabiliverit ingenii laudem omninò meretur; etsi vel ipsius exemplo constet, acutissima ingenia sæpè prudentia in rebus propriis destitui, hæcticæ enim obnoxius petiit Neapolin, vitam in calidissimo climate diutius, ita vanè sibi persuasit, protracturus. Sed citius ibi succubuit, iste verò non proprius ipsi, sed nationis error est, quæ Monspelium aut Neapolin sedem hæcticis assignat, qui in Anglia sine dubio diutius, extra urbem Londinensem, essent superstites.

Id verò nostri nunc instituti non est, ut atheismi accusatos liberemus ab ista imputatione, multi enim tales sunt, &
non

non dicuntur, multi non sunt & dicuntur tales ex intemperantia affectuum ab adversariis, hoc saltem optaverim, ut paucis talia objicerentur viris, cum hæc imputatio atrocissima sit, neque admittatur ab æquitate Christiana, nisi ubi res est prorsus evidens. Potest sub vagis istis accusationibus contingere, ut is fœdo athei nomine aspergatur, qui & alienissimus sit ab ista labe, & optima suggerat argumenta contra hanc pestem; alius verò parum forsan de rebus divinis credens, pro orthodoxo habeatur, colaturque, modò contra alios, qui suspecti jam sine ratione redditi sunt, violenter insurgat, atheos in speciem acerbè perstringat, sicque reverà cum spectris pugnet, sine serâ animi convicti intentione. Hominum hypocrisis est amplissima.

Et quis dubitet in ista rerum confusione tales passim comedias inter eos fuisse hætenus exhibitas, qui sine solida Christianismi possessione tanto numero hætenus de rebus maximè arduis, ac divinis tanta sæpe animi levitate scripserunt, vel ut hominibus aliis placeant, vel ut alios subinde his artibus denigrent. In genere optandum est, ut magis seriò res tantæ tractarentur, atque fructuosius scriberetur de rebus divinis, ex bono cordis emendati thesauro, rectius enim de Deo scribet, aliosque docebit qui unitus est cum Deo. Dolendum est, sæpe in rixas degenerare, & sine fructu protrudi scripta, quæ res tam arduas deberent in luce majori ponere.

Interest enim regni tenebrarum, ut nunquam patiatur unanimes eruditos omnium, quas vocant, Facultatum, conspirare in magnalibus Dei oculis, mentibusque, imprimendis. Quod enim laudabiliter agunt Theologi moralibus potissimum argumentis, id suo quivis in genere in adstruenda communi omnibus veritate deberet agere. Et quid non sperandum es-

set

set à Physicis, Medicisque; hi enim hætenus ardore insigni omnia naturæ regna perreptant, atque excutiunt sollicitè, utinam semper huic inservirent præcipuo scopo, gloriæ optimi Creatoris manifestandæ atque amplificandæ.

Allucescebat spes talis eximia, cum viri insignes, Leibnitijs, atque Stahlus, (at quanta nomina) videbantur jungere operas suas, disquirentes inter alia de rebus quoque, huc pertinentibus; si quisquam res hîc dare potuisset maximas, atque efficacissimas, expectandum id erat à Viris his tam profundè doctis, ac vastissima scientia præcellentibus; sed & hęc spe tanta excidit attentæ eruditorum recte sentientium cohors, molimina enim illa, quantumvis erudita, basinque subministrantia gravissimis pro gloria Dei disquisitionibus, magno bonorum omnium dolore, desierunt in Sciamachiam (ita quidem Ill. D. Stahlio peculiari scripto dictam) etsi bonæ, præparatæque, mentes ex erudita ista confusione possint innumera discere, attentaque meditatione eruere ex velitationibus istis, quæ vagæ poterant videri, veritates egregias, sub ipsis his obscuris disceptationibus in majorem lucem vindicatas.

Non nostrum est ingredi umbras istas, etsi nobis satis planas, lucidasque; habentur sanè in scripto isto, quasi abscondita, profunda, quæ ad scopum hunc nostrum faciunt argumenta, sed brevitatis nobis præstituta non patitur nos evagari liberius; commendamus aliis graves has meditationes, neque enim omnes eo valent penetrare, monente in scripti fronte Viri Ill. duplici effato: Qui possunt, si volunt, judicanto; qui volunt, sed non possunt, abstinento; & græco illo: πολλοῖς ἀντιλεγεῖν μὲν εἶδος παντός ὁμοίως, ὁρθῶς δ' ἀντιλεγεῖν οὐκ ἐστὶ τὰτ' ἐν εἶδει. Monendi saltem sunt discentes, ut has controversias à tantis Viris agitas non despiciant, multa enim ex eorum discepta-

sceptatis discere possunt, etsi in umbras res videatur desuisse. Hoc enim inde accidit, quod Cel. Stahlius sparsa Ill. Leibnitii per Latina, gallicaque, diaria schediaasmata non legerit, nec ob vasta negotia conquirere potuerit, ad hæc scripserat Leibnitius res gravissimas tam succinctè, ut ænigmata non immerito potuerint videri Doctis. adversario, hinc utrinque, aberrationes à scopo, ac dissensûs augmenta, infructuosaque, disputatio, quæ poterat ad gloriam Dei, multorumque comoda largissimè evalescere.

Latent sanè sub acerbis istis, ac subinde aculeatis disquisitionibus semina veritatum eximiarum; neque existimem verum fuisse inter Viros de argumentis pro existentia Dei dissensum; fervor disputationis ansam huic, speciemque dedit. Laudaverat obiter Leibnitius argumentum Auzouti Galli desumptum ab organis generationi dicatis in omni animalium, usque ad minima insecta genere, eorumque mirabili habitudine, ac proportione; cum tantæ varietatis ineffabilis concinnitas Ens infinitum, intelligens necessariò supponat, ac requirat. Videtur id contemnere Cel. Stahlius, ac præferre argumentum à conscientia, pœnisque malefactorum desumptum; Leibnitius (quod fieri consuevit in litibus eruditorum) etiam his videtur vim suam reddere dubiam, ac jubet potius inniti ordini rerum, atque necessitati causæ primæ; sic lites dubia reddunt, quæ sunt certissima, etiam ipsis dubitantibus.

Organorum generationis habitudo plenè considerata nunquam excludetur à D. Stahlio, nec conscientia, ac pœnæ à Leibnitio (utut hæc contra atheos negantes non concludant, quo sensu à Leibnitio καὶ ἀνθρώπων sunt ad probandum parvipensa) nec alter Vir Cel. ordini rerum, causæque primæ necessitati refragabitur si mens quieta sit; largieturque facilè, ut
spero,

spero, Leibnitio, debere existentiam Dei, & animæ immortalitatem naturâ nota esse; de quo etiam erat inter illos disceptatio. Paucis, agnovimus nos ex ipsis tantorum Virorum veritationibus, si Ill. Stahlum audiamus, umbratilibus, omnibus his argumentis, & quæ adferri solent, quibuscunque, aliis, vim inesse non contemnendam, modò illa adhibeantur loco, temporeque, conveniente, & contra Atheos diversos, quibus & diversa mentem facilius tangere argumenta ipsa humanarum mentium varietas, perversitatumque insignis differentia persuadere nobis ultrò poterat, cum maximè ingenia magis paradoxa, atque heteroclitica non dentur quàm inter mentes istas, quæ se fortes jactitant, cum sint debilissimæ, utpote passionum suarum miserrima mancipia, atque ex ipsa hac ratione intellectu, etiam cum ipsis videtur egregiè perspicax præ aliis, ita præjudiciorum radicatorum nebulis spississimis obvoluto, intricatoque, ut ne quidem ulla ipsis integra, reliquave fit judicandi sine partium studio libertas.

Quamvis verò plurima ex concentrata hac, doctissimaque Sciamachia ad hunc nostrum scopum liceret recensere, ac conferre, non nisi unicum tamen, solumque Casum, de quo ibi amplissime disputatum est, allegabimus. Hoc enim vocabulo (res sanè non est:) mirè sibi placent atheorum affectæ, etsi nunquam vel minimo indicio notum possint facere, quid sit ille, quem toties in ore habent cum vulgo; casus, (uti nec necessitatis suæ, quàm ineptè sæpissimè allegant distinctam aliquam suppeditare possunt ideam) Habent quidem Epicuri quosdam affectas præeuntes, satis tamen ob stolidum adeò inventum dudum ab aliis exagitados.

Nullibi verò promptius imperiti vanum hoc vocant in subsidium vocabulum, quam in Medicis rebus, ubi omnia in-

epitissimè casui adscribi audias, non à vulgo solùm, sed & subinde à peritioribus, cum obrepere sibi finunt somnolentiam in ratiociniis, experièntiisque suis, nec ad causarum nexum uti par est, scienter attendunt. Non potuerunt verò Viri Celeb. circa casum convenire, cum Leibnitiana de Monadibus doctrina Doct. adversario tum non fuerit satis perspecta, hæc enim nititur quicquid protulit in medium Ill. L. qui in illa posuit fundamentum Universalis Harmoniæ, stupendique qui in illa viget nexus; hæc cum nonnisi ænigmatica brevitate extulisset Vir. Ill. distinctè concipi ab Antagonista Cel. non potuerunt; hinc umbrarum pugnæ; quisquis enim altius dignatur perpendere, quæ Salvator optimus dixit de specialissima DEI providentia, de capillorum, at quàm vilium rerum, dinumeratione, de passerculo nullo sine nutu DEI in terram cadente, ubique sapientissimam DEI providentiam habebit vividissimè obviam; etsi gradus hîc omninò sint mirabilis istius, atque specialis providentiæ, quæ cum omnia momentaneè conservet, alia tamen ratione inanimatis, animatis alia, alia intelligentibus omnibus, ac prorsus singulari conjunctis secum fide animabus invigilat.

Nullus hîc casus est nisi à nostra intellectus debilitate, limitatione, atque ignorantia. Quisquis igitur negaverit providentiam, adstruxeritve casum (non respectu nostri, sed respectu DEI) is Deum negat. Conspirabant igitur in summa rei certantes inter se de casu Viri, sed dissentiebant circa modum, atque amplitudinem specialissimam ac generalem, ob non satis perspecta alterius Viri Dogmata. Si sola in controversiis DEI Gloria, proximique spectaretur utilitas, fructus inde redundarent in publicum uberrimi; quamprimum verò affectus sese admiscerent, ac præjudicia, fructus omnis, quem sperare

rare alias licuisset, in prima perit, suffocaturque herba. Neque tamen ita prorsus comparatum arbitror cum Erudita Sciamachia; si quis à partium studio verè alienus, soliusque veritatis solidæ sectator genuinus suas illi impendat Meditationes profundiores, attentioresque, næ illi paucissimæ paginæ plura offerent, ad præsentem nostrum spectantia scopum, quàm quidem volumina aliàs haud exigua valeant subministrare.

Cum verò prolixius ista ex dissensionum caligine eruere nostri haud patiatur ratio instituti, monendos tamen censuimus alios, ne titulo seducti existiment, nihil ex his umbris bonæ frugis exsculpi posse avido veritatum solidarum animo. Accedimus verò ipsa hac umbratilis pugnæ commendatione propius ad argumenta scopo nostro congrua, Medica scilicet, quæ & existentiam DEI, & providentiam apertissimè omnium oculis, animisque ingerunt; Quædam eorundem daturi specimina juxta seriem partium Medicinæ; specimina verò promittimus, eaque pauca, occasionem daturi aliis, amœnissimam materiam latius diducendi, ac in vastissima artis saluberrimæ latifundia penitus sese immergendi. Neque verò animus est attingere universam historiam naturalem, utut illa maximam, quæ tria amplissima naturæ regna partem Medicis suam debeat culturam, ac splendorem, mare enim nobis esset ingredientium inexhaustum, non paucis, quæ nobis præstitutæ sunt, paginis; sed prægrandibus sufficiens voluminibus. Cum referat præsentem quælibet herba Deum; ac infelix ille Cæsar Vaninus, haud multo alias pollens acumine, carnifici jam tradendus coram judice suo egregiè demonstraverit existentiam Causæ primæ intelligentis, sublato ex terra straminei culmi frustulo; Quantò autem solidius id potuisset deducere, si nota tum ipsi fuisset plantarum Anatome moderna, si vidisset in

contemto illo culmi frustulo tot vasa, fibrasque, & tracheas, latentiaque in nodis mirabilia viscera, organaque secretoria, imò futurarum plantarum germina, minutias realissimas, sed tum nondum microscopiorum mentisque acie detectas.

Physiologia sola, dum vivum, sanumque hominem considerat, complectitur eam argumentorum vim, atque numerum, ut alia omnia videri queant superflua; nos summa sequemur rerum paucarum fastigia. Uti verò Ill. Leibnitius extollit præ aliis argumentis, DEI existentiam demonstrantibus solidè, Ordinem rerum in Macrocosmo sua in amplitudine ratione temporis, atque extensionis spectato, ita Medicina suggerit nobis in parvula, at stupenda Microcosmi Machina Ordinem, evidentissimum quidem, at simul finito intellectui quàm intimiora sua ac minutiora incomprehensibilem, ob excellentiam, præstantiamque artificii verè infiniti, infinitoque opifice digni. Quemadmodum verò Macrocosmi amœnissimus ordo oculis stupidioribus multum habere confusionis, ac turbarum videtur, ita & Microcosmi ordinatissima dispositio confusio quædam enormis illi queat videri, qui informes putaverit carniùm, ossiumque massas, nec mentis acis ultra obvias istas penetrat apparentias.

Elegantia verò, excellentiaque tam venusti ordinis illorum tantum oculis sese vivide ingerit, imprimitque mentibus, qui sub textura, intricatione, combinatione, complicatione tubulorum, consensu mirabili ordinatissimæ hujus confusionis, intimius scrutatur, intueturque solidarum, fluidarum, atque facientium impetum corporis partium conspirationem amicissimam, actionum harmoniam inenarrabilem, totque myriadam machinularum aptissimas conjunctiones.

Hic

Hic sanè stupendus planè ordo Ens infinitum , independens , liberum , intellectuque eminentissimè præditum absolute requirit atque supponit , quoniam sine tali ordinante ne concipi quidem potest tam concinnus , sub summa confusione apparente latens , ordo ; neque enim fundamentum seu rationem suæ existentiaë ille in se habet , cum undique elucescant infiniti fines , infinitaque ad illos ritè obtinendos media , quod summam arguit , infinitamque ordinantis sapientiam , quæ non potest esse , nec reperiri , nisi in prima eminentissimaque causa , quam omnes mentes non indurataë agnoscunt naturâ tanquam factorem suum. Nec diffitemur nos , Medicâ Metaphysicâ (forsan aliis minus acuta , nec satis profunda , apparitura) nixos , existimare , argumentum hoc ab ordine machinæ humanæ intricatissimæ pulcherrimo petitum vim habere veræ demonstrationis ; mirarique vehementer , si quis nobis objiciat possibilem hujus coordinationis necessitatem ; videmur enim nobis videre in hoc necessitatis subterfugio manifestam contradictionem , quâ idem affirmatur , negaturque ; agnoscunt tacitè oppositæ , tales pulchritudines oriri sine causa aliqua non potuisse , nec sibi dare potuisse originem , allegant ergò etiam nolentes causam aliquam , necessitatem nempe , de qua , quid sit , juxta cum ignarissimis ignorant , quæque in rebus limitatis , ac finitis , sidiroxylon est , & simul negant adesse causam tam stupendi effectus , qui posset omninò esse alius , suamque præ se ubique fert contingentiam.

Nec credimus ferire nos speciosam admodum objectionem , dari ordines necessarios ; si igitur & iste , qui splendet in corpore hominis ordo , supponatur necessarius , frustra nos laborare in detegendo aliquo ordinante , qui tum non requiretur ; atheum verò hanc supponere ordinis istius necessitatem.

Ma-

Mathesis suggerit argumenta specie non destituta; pulcherri-
 mus ibi occurrit ordo, quo numeri progrediuntur in infinitum,
 inde verò concludere haud licet, esse aliquem, qui numeros
 istum in ordinem redegerit. Ordo illorum est absolutè neces-
 sarius, nec alius esse potest; concipi id potest ex ipsa numerorum
 natura, sicque in ipsa hac re deprehenditur ratio sufficiens or-
 dinis, ac consequenter extra illam alia quærenda haud est.

Exemplo esse potest ordo, quo progrediuntur dignitates
 numerorum, ac infinitæ progressiones, ac series varii gene-
 ris, atque illa inspecie, quam Cel. Leibnitijs de circulo dedit.
 Fluunt ista ex immutabilibus Matheseos fundamentis, nec alia
 requiruntur, si velis concipere cur sint tales. Corpus nostrum
 est complicatio atque series rerum mutabilium, quæ juxta se
 invicem sunt, & connectuntur, ut quodlibet contineat ratio-
 nem, cur alterum ipsi junctum est, ac connexum.

Series Leibnitiana pro circulo membris constat plurimis
 connexis, seque invicem sequentibus, habetque unum ratio-
 nem in se, cur alterum juxta ipsum hanc habet quantitatem,
 atque signum. Videri igitur queat, esse inter ordinem machi-
 nularum corporis nostri, atque seriem Leibnitianam similitu-
 dinem; ac proin saltem esse ponendas in eo, quod de seriei
 Leibnitianæ numeris dicitur, loco istorum membrorum, cor-
 poris nostri machinulas ordinatè combinatas, sic mox appari-
 turum idem utrinque obtinere, si etiam hic ordo sit necessarius.

Quantumvis verò speciosa appareat hæc comparatio, vi-
 detur tamen, si quid de rebus nostro ferè foro altioribus licet
 judicare, ingens esse inter res istas manifestumque satis discrimen.
 Non equidem dicam, esse etiam in certissima ista nu-
 merorum doctrina, contingentia, atque arbitraria non pauca;
 cujus Arithmetica decadica, tetractica Weigelii, ac binaria
 Leib.

Leibnitii præbere exemplum queat. Nec tamen ausim id ita nudè ac crudè concedere, quod dicitur, istas numerorum progressionem non indigere alio ordinante, cum & hic mens at- tenta conspiciat ordinantem, perfectissimamque regulam, di- vinum intellectum, qui si non daretur, ne quidem possibiles essent isti Mathematicorum ordines, relationes, veritatesque quantumvis transcendentes. Quicquid verò de hoc sit, si con- cessum etiam fuerit esse tales series numerorum necessarias, quid hoc præjudicabit corporis nostri mirifico ordini; sunt ista arithmetica in mente solùm, sunt inanes ideæ; sique daren- tur res existentes, quæ observarent istum serierum ordinem, istæ omninò haberent necessariò causam ordinantem; non li- cebit ergò conferre res actu existentes cum meris ideis, si spe- ctes necessitatem, quæ in re existente finita nulla esse potest.

Hoc equidem non inficiabimur, tum necessarium posse vi- deri corporis aliquibus ordinem, si partes alia ratione confor- mari, ac combinari non potuissent, aut unquam possent; Si enim alia dispositio partium non esset possibilis, nec alius fi- tus, vel combinatio, quam qui nunc quidem obtinet, tum sermo posset institui de exclusionem ordinantis, ac de necessi- tate existentia. Si verò hæc possint esse aliter constituta, ali- æque ordinationes sint possibiles, manifestum esse credimus, hunc egregium ordinem rationem suæ existentia in se, ac à se non habere. cur præcisè hic sit, ac non alius, ergò extra ipsum ordinem quærendus est ordinans, qui, si datum tibi sit inenarrabiles minutiarum ordines atque decorem intimius nos- se, alius tibi nunquam poterit concipi, nisi infinite potens, sapiensque, ac consequenter Deus. Nec quicquam refert, an induratus aliquis, obstinatusque atheus, qui plerumque ob- firmato secum animo statuerunt, nullis se cessuros ratiociniis,

his acquiescat, nec ne; cum supra jam monuerimus, nulla huc argumenta sufficere, nisi Deus velum mentem obumbrans profanitatis potenti sua manu auferat, præparetque per ictus durissimos adamantinam mentem; modò mentes melius dispositæ agnoscant, nil habere solidi atheum, quod tali argumento possit opponere, utpote quod contingentiam hujus ordinis, & consequenter primam, ordinantemque causam infallibiliter evincat. Etsi autem structura ista mirabilis humani corporis eadem ferè videri queat, tamen (ut taceamus eam potuisse innumeris aliis disponi modis, ut eadem tamen obtinissent functiones) varietas hîc obtinet incredibilis, quæ contingentiam, causæque intelligentis necessitatem firmissimè evincit; ordo enim actu existens, ac finitus seu limitatus, necessariò ponit limitantem, ac ordinantem, secus quàm de ideis numerorum supra dictum est; existens enim limitatum, supponit existentiam potentioris limitantis.

Firmantque ulterius hæc ratiocinia varietates, quæ in hominum corporibus obtinent incredibiles iis, qui obiter saltem texturam ejus menti suæ valent sistere. Huc pertinent insignes, quæ circa ramificationes vasorum, arteriarum æquè ac venarum observantur differentiæ, varietates circa ductum ipsum thoracicicum ejusque divisiones & insertionem; situs partium ac viscerum varians, imò unius lateris viscera in alterum locata latus, defectus aliquarum partium, aliarum abundantia &c. omnia verò ista ordinem hunc mutationi obnoxium, contingentem proin, & à causa summè intelligente profectum firmissimè demonstrant, quæ tam variè de rebus adeò multis pro finium specialissimorum sibi propositorum ratione disponit, imo quæ ad actiones corpus humanum disponere potest, sine essentiali alias ad eas parte, eaque penitus
absent

absente. Si exemplum desideret incredulus, hoc habeat à D. Lamberti relatum: Comes de Ericeyra adduxit ann. 1709. Ulyssiponam juvenulam annos 18. natam Monfarazi in Territorio Elvensi, destituitur illa lingua, didicit tamen loqui. Ne minimum quidem hujus membri vestigium adest, nihilque simile.

Neque tamen id licet adeò advertere cum loqui illa conatur, quam cum comedit; tum enim cogitur digitum immittere intra osis cavum, qui faciat absentis linguæ officium, juvetque ciborum masticationem ac volutionem in ore necessariam, ut circumvolvendo, agitandoque applicentur dentibus. Cæterum asseverat illa, se omnes distinguere ciborum differentium sapes. Dentes inferioris maxillæ utriusque lateris ita introrsum flexi, sitique sunt, ut non nisi exiguum maneat spatium inter utramque seriem. Id mirandum est maximè, eam verba distinctè admodùm & articulatè pronunciare. Saltem vox ejus, (uti additur) resonat, uti senum vox edentulorum. Nil addimus, ob præstitutam nobis brevitatem, res ipsa loquitur per sapientem dentium ordinationem &c. Pateret hîc nobis vastissimus mirabilium campus, modò ipsum liceret ingredi, imò abyssus sese aperit innumerarum excellentiarum, atque ordinum pulcherrimorum in corpore hoc mortali obviorum, quæ omnia resonant existentiam, providentiamque summè intelligentem, summè sapientem.

Scripserunt alii de corde, alii de oculis dissertationes huius scopo unicè dicatas, sed scribenda essent volumina, si ea saltem essent evolvenda, quæ ad stuporem usque sedulos naturæ scrutatores de summis his veritatibus sua elegantia convincunt abundantissimè, qui tamen simul facilè largientur, exilem nos detegere hætenus potuisse pulchritudinum corporis nostri

stri partem, ac latere longè præstantiora in minimis; Microscopia Lewenhœkii, aliorumque stupenda detexerunt, Ruyfchianæ injectiones ad intimas minutiarum vasculorumque minutias ac anfractus penetrarunt, nec tamen potuerunt detegere minutissimas divini artificii elegantias, (quod tam facilè tamen in tabum diffluit, putridamque saniem, novo sapientissimi Directoris, Autorisque argumento) Si quis vellet diffundere se in comparativam Anatomem, ac diversorum animalium conferre cum humanis partes, næ is finem prodigiorum non inveniret; Et, si cum Viro quodam erudito inveniret plus elegantia, atque architectonicæ præstantia in capite muscæ vilis quam in omnibus regum palatiis, obstupesceret penitus si cum oculis nostris, artificio penitus incomprehensibili, conferret muscarum, aliorumque insectorum oculos, binis homo gaudet, muscæ habent millia oculorum, cum illa sint polyedra, atque obtulerint stupenti Lewenhœkio totidem parvulas Turris Delphensis imagunculas. Sed avellendus est ab amœnissimis rebus animus, calamusque. Quis enarret omnes corporis nostri ordines, pulchritudines mirandas, aptitudines & combinationes.

Sufficit salivam movisse discentibus, ad scrutanda, meditandoque profundius agmina illa mirabilium, videbunt vel in ipsa ossium articulatione vestigia sapientia divinae splendidissima; ossis femoris cum tibia, fibulaque conjunctio intermedia cartilagine semilunari est artificio prorsus divinum, dudum Borello, Heistero, ac Morgagnio laudatum, Winslovio tamen potissimum magnificè in Hist. Acad. Reg. commendatum, comparatumque machinae opticos syderum tubos in omnem plagam reddenti mobilem; idemque anatomicus industrius idem circa brachiorum ossa eorumque admirandas ad usum

par-

partis combinationes scitissime ostendit. Sed nec his licet immorari. Millies sanè repetendum nobis foret, requiri ad tam concinnos ordines primam infinitamque causam intelligentem; id enim clamant, ingeminantque omnes in corpore nostro particularum particulæ.

Ipsa, quam vivimus tam inæquali duratione, vita Dei providentiam omni momento efficacissimè inculcat, quisquis intimius contemplatur intricatissimam tot millionibus tubulorum correspondentium structuram humani corporis, vasculorum, fibrillarumque teneritudinem, violentas humorum per tenerrima vascula, celerrimasque trajectiones, ac propulsiones, omniumque citatissimam, si motus cessaverit, ad putredinem tendentiam, is sanè nunquam sine admiratione conspiciet senem vegetum, visu pollentem acuto & pelluciditate crystallini humoris tamdiu salva) mirabitur potius quenquam eò inter tot facillimè obtingentes vicissitudines, ac ad desciscendum pronitates attingere. Quanquam ipsa quæ inter senes occurrit differentia divinam maximè providentiam specialissimam requirat. Recordare Wepferi Senis, tamdiu asthmatici, mensæque affixi, at viventis tamen, licet trunco aortæ ad ima usque ad osseam redactæ duritiem; vixit cum stupendo suo aneurismate Carolus Patinus molestissimè, at vixit tamen DEO providente; & quàm hæc benigna ejus cura elucescit in Fœmina primi ordinis, quæ senio confecta ad votum tamen benè valebat, adibat facellum suum, indeque vegeta rediens, sensit in abdomine turbas quasdam, ac mox mortua concidit; novum non est apoplexiam subito finire hac ratione senum vitam, hic verò novum omninò erat, & sub directione tamen divina mirabile vitæ, tam modò vegetæ excidium, sinum dextro cordis ventriculo insculpserat profundius sensim sensimque

desciscens sanguis ad extimam usque cuticulam, (stupendum verò est, valere tamen potuisse actis his in fonte vitæ cuniculis fœminam Ill.) qua subito perrupta sub Systole ejectus est in pericardium ad plures uncias sanguis, subitoque cor motu, vitâque corpus senile privavit.

Nec crediderim esse argumentum Medico validius, quàm mentem nostram; hujus cogitandi vigor, & in quibusdam vastissima amplitudo ac capacitas, etsi limitata magis in aliis causam omninò requirit magis intelligentem in infinitum, quæ specialissima providentia dispenset hæc sua dona, limitesque ponat sapientissimè, cuique suam largitur mensuram, apparebit simul sedulo istorum magnalium scrutatorum extrema amentia, qui animas ad imam rerum corporearum classem deprimere haud erubescunt, quibus meliores non sunt, qui ut videantur esse cautiores, id saltim affectata prudentia asserunt, non repugnare materialem animæ essentiam, quæ tamen apertissimè pugnat cum ipsius functionibus in univèrsum omnibus.

Si porrò speculum divinitatis lucidissimum est incomparabile corporis humani, ejusque tenerrimarum machinularum artificium, fatendum erit primam ejus delineationem, atque à minutia incomprehensibili in utero incrementè efformationem, ac perfectionis gradualia augmenta adhuc majori necessitate stabilire directionem Entis summe intelligentis. Imo ipsa, quam toties laudant Medici, natura annuntiat constanter factorem suum, uti enim natura, quam naturatam vocant, clarissimum creatoris sui speculum est, ita Microcosmi natura, & quicquid de illa in sano sensu allegant passim Medici apertissimè docet atque inculcat, nos in Omnipotente hoc, Sapientissimoquo Conservatore nostro esse, vivere, ac moveri.

Pathologia amplissimum pandit providentiæ divinæ Theatrum, tot volumina observationum hoc unice loquuntur, imò clamant; quisquis enim apertos habet mentis oculos ubique in morbis vestigia deprehendit manifestissima Entis intelligentia, ac potentia infiniti, quod Machinam abs se tam affabre structam, uno quasi nutu destruere, sed & eam inter laberrationes, læsiones, corruptionesque quasi innumeras specialissima providentia ita valet in vita conservare, ut ne quidem finitus intellectus comprehendere valeat stupenda, quæ in ægris passim eveniunt, quisquis obiter saltim morbosas dispositiones intuetur, eum adeò non percellunt incredibiles ferè machinæ tam teneræ luxationes, inter quas tamen vitalem illa characterem quàm diutissimè, utut sæpe languidè conservat, ut illi, qui œconomiz animalis recessus omnes intimius habent perspectos rapiantur in admirationem, quoties eos vitam diu satis vident protraxisse, quorum organa inepta prorsus videri poterant, imo revera talia apparent, cum morte soluta fuerit machina. Talem damus ex Diario Trevoltiensis historiam stupendam.

D. Soumain Chirurgus Juratus Parisiensis, Ducisque Aurelianensis Regentis quondam Chirurgus luci publicæ expesuit relationem de Subjecto sectioni Anatomicæ corpore fœminæ, quod corde ferè penitus erat destitutum. Mali, nobile hoc viscus destruentis Historia deducta est inde ab anno 1720. quo Domina Heusé, pingui corporis habitu prædita, quietè dormiens, largeque pasta sine ullo incommodo, opem imploravit Domini Soumain, usque ad 19. Martii 1728. qua die mors finem imposuit curis hæctenus pro ejus valetudine habitis. Semper crediderat Chirurgus expertissimus tumorem pectoris, quo cum potissimum conflictabatur afflictissima in progressu morbi

ægro;

ægrota, esse tumorem Aneurismalem, seu dilatationem Arteriarum. Sententia ejus confirmata fuit per Dominos Ponce & Senac, Doctores Medicinæ Facultatis Parisiensis, ac per Dominos Pegna, Petit, Cannac, Labadie, Marsolan, ipsius Chirurgi Collegas. Status verò corporis post mortem apertione detectus ac inventus, clarissime ostendit, morbum hunc, siquidem ille initium habuerit ab Aneurismate, plurimum deinde fuisse immutatum, aliumque redditum tractu temporis. In apertione scilicet Cadaveris post obitum instituta per D. Soumain, & D. Bajet, Demonstratorem Anatomicum ac Chirurgum res sequenti modò fuit deprehensa; Post varias particulares atque huc non facientes observationes animadvertunt in Pericardii cavitate carnosum quoddam corpus, figura sua fatis exprimens Linguam humanam, sed magis convexum à parte antica.

Nullibi illud erat affixum (il étoit isolé) sine ulla connectione aut adhesionem, eadem id facilitate ex cavitate ista protrahabatur, qua ex corbe eximitur pyrum, pomumve; eo id Sectores magis dedit in admirationem, cum deprehenderent, esse id vestigium quoddam, aut quasi reliquias cordis; fuit enim massa illa revera exterior paries sinistri cordis ventriculi; longitudinem habebat trium digitorum transversorum, duorumque latitudinem in parte ampliore, digitorumque circiter æquabat crassitie, quæ tamen imminuebatur, quò magis accedebat ad partem superiorem, ubi vix lineæ habebat spissitudinem unius; colorem habuit fusco-flavum per intimam etiam substantiam se diffundentem; nullæ in internis poterant distinguui, dignoscique fibræ, substantia erat friabilis, referebatque Tunni marini muria conditi similitudinem; tota frusti moles non superabat ad summum nisi quartam cordis partem; nec

totam superficiem expansionem conspiciebant pauculas eminencias & inæqualitates, quæ arguebant manifestè actionem, agentis cujusdam corrodentis admodum, quæ destruxerat vicus hoc musculofum.

Univerfa cordis basis, omnis illius pinguedo, columnæ ejus carneæ, vena cava & arteria pulmonaris; pars arteriæ aortæ, arteriæ coronariæ, omnesque circa magna vasa valvulæ totaliter erant destructæ ac corrosæ, potestque affirmari, vixisse sine corde hanc ægram; quia portio residua absolutè non poterat supplere cordis functionem, neque totalem, neque ex parte; erat potius illud residuum extranea quasi, noxiaque jam pars, ac moles, impediens potius, intricansque partes, quæ contribuebant adhuc ad aliqualem, confusamque ac debilem sanguinis circulationem, idque à tempore non adeò brevi; facile enim poterant judicare inspectores, consumptionem hanc cordis non nisi plurium decursu annorum potuisse fieri, ejusque destructionem non nisi sensim sensimque esse factam.

Non absumentum erat Cor istud abscessu quodam, aut gangræna ultimis vitæ orta momentis, cum in cavitate Pericardii nec pus, nec partium destructarum lacinia fuerint repertæ. Pericardium igitur Cordis officio fungebatur; evidensque fuit saccum hunc ex Pericardio formatum se dilatasse, & contraxisse non leviter. Pulsatio quam admota nunquam non senserat manus cum applicabatur dextri lateris costis, ac costarum elevatio, quæ conspiciebatur, quoties tumorem adstantes aspererunt, argumentum rei sunt convincens. Hæc sacci illius dilatatione contractio reciproca cogebat sanguinem, ex vena cava affluentem in pericardium, egredi ex cavo illo per Aortam.

Si ex Medico Machinæ humanæ peritissimo, ignaro tamen casus tam stupendi, quæsiuisses, an vitam protrahere,

& violentam palpitationem pati in tali cordis statu possit homo, nunquam sanè id potuisset affirmare; altius igitur principium tam variam, tam contrariam viis ordinariis rem speciali direxit provisu, quod ultrò ii omnes agnoscent qui gravitatem ac singularitatem læsionis æstimare norunt pro merito. Sic in Scrutinio causarum morbificarum profundiore nusquam non obviam habet 1° S^{enior} Medicus, usurpandum non ut asylum ignorantia, sed ut excitationem ad agnoscenda Dei magnalia. Addamus adhuc eventus quosdam, insultusque morborum veritates nostras præcipuas menti attentæ evidenter imprimentes Epilepsiam horrendus motus, ac Spirituum confusio, turbatioque comitatur, ut ratio, sensusque aboleantur, quis igitur non agnoscat digitum providentis Dei, si iidem eveniant terribiles motus, subsultus corporis, capitisque ad parietem allisiones, salva ratione, ac sensu, ægro divina ex verbo DEI solatia audiente, talemque dedimus historiam in Eph. N. C. dec. 3, ann. 5.6. pag. 89. similemque convulsivum affectum, quem cum malleatione vocat ob allisionem violentam, capitis fracturam minitantem D. Wagner exposuit Dec. 3. ann. 5. 6. pag. 248. hic & ratio erat salva, & quod magis mireris loquela integra; & quam truculentas epilepsias adducit 3. Dec. ann. 5. 6. D. Schreæterus, eum maximè, quam corripiendus ea vir non solum prædicebat, sed & erectus manens lento gradu obambula-
bat. Quis verò convulsionum portenta à DEO mirificè directæ enarret? Sphaceli pericula nemo ignorat, si pars eo tacta non rescindatur illicò, de vita actum est, serpente ad intima necro-
si, quam mirabilis igitur providentia ad plures post sphacelum menses servavit aniculam plusquam nonagenariam, pede sphacelato olei terebinthinæ ope ad mumia formam re-
ducto, conservatoque & indurato. Sphacelum totam pubis
regio

regionem occupantes eadem Eph. recensent à calculo per pueri urethram egredi non valente, superstitite sanatoque, post absumtum penitus scrotum puero, sphaceloque, at quam terribili hoste viam calculo ex urethra mortificata pandente, ad salutem ægro per mortem quasi dandam directione benignissimi Numinis; ad talia quis non attollat mentem, vid. Dec. III. ann. 2. & 5, 6. Atque ut inhæreamustansper terribilibus sphaceli historiis, sequentem adhuc subnectimus, cum inter casus omnes Chirurgicos is maximè evidentem providentiæ DEI specialis demonstrationem subministret, qui nuper demum contigit Parisiis. Fœmina 75. ann. Biennio abhinc violenter alliserat pedem, indeque contraxit ulcus antiquum, neglectum ob avaritiam mariti, abiensque semper in pejus, donec anno præterito superveniret gangræna, quam Chirurgus Spirituosus repressit pro viribus, edixitque tandem amputandum omninò esse pedem, sphacelo nigerrimo jam instar Chinensis atramenti ad patellam usque protenso, sed surdis narrabatur fabula, nec maritus nec uxor admittebant consilium, Chirurghi magis curiositate ducti; quam spe melioris exitus subinde visitarunt ægram putrescentem, tandem verò invenerunt inopinato fibulam, tibiamque abscissas naturæ conatu, ut saltem putridos quoque rescindere musculos, vulnusque dein facili successu debuerint ad plenam vetulæ sanationem deducere, quæ valet nunc vigetque; non desunt analogæ historiæ, Hagiensis illa nobis modo allegata, succubuit tandem, deciderunt aliis putrescentes sub sphacelo lento muscoli, hinc verò exesa ossa sese separarunt ultrò, & muscoli erant rescandendi. Quam mirabilis est directio Sapientissimi Numinis in rebus quas mortales vix sua dignantur attentione stupidi.

Nævi à Matre infanti impressi sunt inter argumenta illu-

stria veritates nostras primarias animis attentis firmissimè imprimantia; ingens horum copia locum hîc non invenit; cogita saltem penitius dimidium infantis caput Carpionis refe- tens juxta Blegnum caput; & fracta infantis membra, post- quam mater rotæ supplicium cum horrore conspexisset; vel quam refert D. Gahrlied. Dec. 3. ann. 7. 8. Principem dextra manu mutilum, cujus Ser. Mater viderat inter anxios hosti- lis pugnae terrores amputatam ense officialis sui dextram. Si quis ad casum hîc, ad solam imaginationis vim recurrat, ex- clusa altiori causa scientissimè incomprehensibile negotium di- rigente, nâ is stipite omni stupidior nobis censebitur; no- vimus mediante percussa fortiter imaginatione ista continge- re, sed requirimus aliquid sublimius, cujus potentia ita rem inflectat, ut ista manus absentia, similesque aberrationes pos- sint tanta promptitudine evenire.

Et quis mente præditus non torpida agmina monstrorum passim descripta revocabit ad animum, ut non simul elevet mentem ad causam liberam, summè intelligentem, has ab ordine consueto deviationes sapientissimo consilio permit- tentem non solùm, sed & specialissimè ordinantem, latet enim ibi plerumque majus aliquid, quàm quod inspecta obi- tet monstra omnium oculis ingerunt; abdita sanè hic sunt om- nia quæ originem talium prodigiorum; sunt quidem prompti Naturæ contemplatores moderni in assignandis rationibus ta- lium eventuum; quid facilius est, ita rem occultissimam con- sueta levitate se putant illustrare, quid facilius, inquit, quàm duo ovula, vel duas duorum oculorum cicatriculas concreescere, coalescere, variè uniri, partibus aliis suppressis, aliis evolutis postea? ut sic orientur corpora quibus capita bina, plures pedes, ma- nusve, quibus desunt partes, quibus abundant.

Quis?

Quisquis verò profundius consuevit ponderare difficultates, is sanè mox hujus inventionis debilitatem agnoscit, ac difficultatem extremam talium in cicatriculis combinationum, atque miscelarum, ac penetrationum quasi dimensionum, cujus conceptum clarum formare haud est possibile. An & hîc divinæ præformationi concedent locum ii, qui eam difficulter admittunt in generatione ordinaria? id saltem palpabile est acumine haud destitutis, plus hîc requiri intelligentiæ quàm in naturali consuetaque generatione, fatumque & necessitatem si quis eam fingat, absolutam locum in tanta varietate minimè habere, quæ in tot mirabilibus eventibus libertatem nobis manifestat atque intelligentiam creata infinites superiorem.

Nec fingenda tamen monstra ac prodigia, uti, dum hæc scribimus, in diar. Literar. Tom. 14. part. 2. inter nova Genevens. recensentur hæc: Inventum est in Oesophagio vituli corpus satis informe, totum obvelatum crinibus vitulinis, nihil in interioribus massæ licuit distinguere, quia, dum delineabant eam, tota periit ac quasi diffluit. Medici credunt esse eam foetum duplicem, seu foetum in foetu; sed extraordinarium admodum est foetum contineri in interioribus alterius foetus; nec minus extraordinarium est credere, excrescentiam fuisse hanc massam in vituli gula enatam. Ideò saltem hæc inserimus, ut pateat, quàm facilè sibi fingant mortales monstra sine sufficiente ratione, si vitulus fuisset in vitulo hæc massa, non ita potuisset perire sub manibus ac quasi diffluere, annon potius rudimentum fuit talis pilæ, quales in ventriculis boum reperiuntur ex pilis conglutinatis, quos lambendo deglutiunt. Sed istam conjecturam, totamque rem non nisi incidenter, quod ajunt, hic adspargimus, dum offertur in dicto elegantidario.

Magicos morbos invita etiam Modernorum lyncea perspicacia, huc audemus referre, hi mentem nondum induratum per Spirituum finitorum polydædalam solertiam invitant ad venerandam intelligentiam summam, limitatas has intelligentias perspicaces quidem, sed limitibus suis in essendo & operando ab ipsa constrictas infinito post se intervallo relinquentem. Superba eruditorum plerorumque ratio, cum ipsi talia extraordinaria incomprehensibilia videantur, (faciunt enim acutam suam rationem regulam possibilium) mavult rem totam negare, brevi que manu insolubilem ipsis solvere nodum; excusari forsitan posset temeritas, nisi inter Christianos res revelatione firmata deberet majori veneratione tractari; quis enim ignorat, Salvatorem de fœmina à se sanata, cujus ligamenta constricta occalluerant, testari hanc Abrahami filiam ligatam fuisse à Satana? & mutum ejecto dæmonio (nervos linguæ forsitan stupefaciente) esse locutum &c. dicemus infra in hanc rem adhuc plura; id saltem hic monemus, exempla Magicorum morborum tam esse numerosa, & eorum plurima tam exagonia, ut qui fidem historicam ullam agnoscit iis debeat acquiescere.

Dubitatores in hoc genere plusquam Cartesianos, quorum pinealis glandula in hoc situ ita jam cœpit obrigescere, ut in partem alteram haud facilè queat inflecti, hos inquam, vel potius eos, qui à partium studio sunt alieni, liberique à præjudiciis remittimus ad historias vix numerandas; novimus ac fatemur numerosos quoque errores hic commissos, suppetunt tamen frequenter historiæ clarissimum veritatis characterem in fronte gerentes; mittimus alias, ex sola Dec. 3. Eph. aliquas commendamus Lectori æquo ruminandas. ann. 1. Ledelii filiolæ recensnatæ ex ulcere circa cubitum extrahitur

portio linteï candidi, minus subtilis convoluti. ann. 2. Cru-
gerus sistit sponsum vetulæ artibus solo indutum indufio dela-
tum Dantisco Freienwaldum per 40. milliaria intra horas 24
id quod curiosè explicabunt illi, qui translationem omnem
diabolicam somniis accensent melancholicis; sed non im-
moramur lepidæ historiæ, utut certæ.

Ann. 3. Hoyerus apertissimum Magiæ Epilepsiæ exem-
plum ferro circulari sub limine abscondito excitatum suafu ve-
tulæ recenset, reiteratis tentaminibus extra dubii aleam posi-
tum. Eodem anno Jægerschmidiana observatio sistit excreta per
urethram fœminæ vitra, clavos, acus, imò constrictum, per-
foratumque sacculum; Instar omnium est recensio exacta Ex-
cell. nostri D. Lentilii de excreto insectorum agmine, aliis-
que rebus, per vomitum post crudelia tormenta pueri ejectis,
quæ si quis phantasiæ, vel naturali rerum istarum in corpore
genesi ausit adscribere, indeque excludere pravi genii artes,
illum nos suo patimur abundare sensu, venerantes providen-
tiam divinam, quæ ita direxit hanc tragœdiam, ut nec inse-
ctorum qualitati venenatæ, morsibusque, ac spasms indo-
enatis, neque remediorum violentiæ succubuerit puer.

Ann. 9, 10. admittit D. Westphal. in mira Catalepsi atque
epilepsia fascinum, etsi id forti imaginationi malit adscribere;
novimus vim infelicem phantasiæ, nec quisquam eam inficia-
bitur, eò tamen minime illa evalescit quò eam extollit Vir
Cel. nec credo magnum Theologum Lœscherum hæc com-
municantem ipsi, stetisse ab ejus partibus; altius etiam hic
emicabat evidentissimè principium. Nescio an addam obs.
ann. 7. 8. 123. qua D. Mieren in fœminæ corpore secto, propè
pubem invenit massam intus cum sanie continentem pilorum
ruforum fasciculum, variaque ossa ac dentes; adscripat rem
fasci

fascino, sed in scholio B. Schrœckius mavult naturæ dentium, ac alveolorum inventorum adscribere genesin. Malumus sentire cum Mœrenio, quanquam nec altera hypothesis eò minus apta sit ad roborandam de providentia divina fidem.

Dubitamus ferè an obsessos à dæmone inter argumenta nostra referre debeamus, quos explodi hodiè ubique cernimus, uti verò sacræ literæ satis nos de re ipsa faciunt certos, ita exempla etiam illi suggerunt, qui naturalem phantasiæ vim solam allegant exemplo sit memoratus modò D. Westphal, qui dum omnia illi tribuit, revera allegat exempla possessorum à dæmone in Schol. ex Bartholino, Femelio, Hagendornio &c. locutiones enim istæ hebraicæ, græcæ aliæque, linguarum ignotarum altius poscunt principium. Commendanda autem hæc sunt meditationi proborum, præstituta nobis brevitatis plura non admittit; sed nec incredulis etiam plura sufficerent; adde tamen, si libeat, observ. Huberi à Rosenbach. à Joh. Franco datam obsessi, ibique addita plura ann. 3. Dec. 3. Eph.

Semiotica non signa solùm morborum atque eventuum Medico suggerit, adeò ut nulli ex cæteris artis saluberrimæ partibus nobilitate ac necessitate cedat; sed & ad nostrum scopum facit apprimè, si quis applicationem mentis haud perfunctoriè ad phœnomina ejus applicare dignetur.

Ipsa diagnoseos Difficultas Medico inservire potest ad divinitatem ubique detegendam in operibus suis, nec convenientius hic allegare exemplum poterimus, quàm Magicos morbos, quorum Diagnosis, Medico omninò competens, difficultatibus obsepta est penitus. Nullibi tamen evidentius eluceat DEI & existentia, & providentia.

Tota illa res hodiè delicata est, post quam ii eruditos inter prævalent, qui talia in universum habent pro somniis ac de.

deliriis ægræ mentis. Unde ex altera parte evenit, ut ii, qui agnoscentes multiplices in re tanti momenti errores & fallacias, rem tamen ipsam totam rejicere non valentes (quamdium fides historica locum habet) eos atheismi conspergere labe audeant, qui dæmonis istas operationes negare atque exhibere sustinent, utpote qui scalam illam spirituum, quâ ad Deum ascendamus, mortalibus satis jam naturâ profanis etiam hac in parte submoveant, eripiantque; finitos enim esse hos spiritus nocentes, existentia suæ rationem in se non habere, nec proin vim propriam à se, subesse igitur factori suo, accepisse ab eo limitatas vires, nec posse proin teste experientia omnia quæ vellent, sed quæ ipsis permittuntur, quæque omnia sapientissima DEI charitate manifestè diriguntur ad commoda hominum, modò apertos illi haberent oculos ad ista benignissimæ providentiæ mirabilia agnoscenda.

Neminem latet, Illustrem Thomasiæ permotum tot ineptis contra sagas, Magosque processibus in ea incidisse fortissima præjudicia, ut omnia exhiberet, explodatque quæ in actis ipsi occurrerunt Magica indicia; inficiari nemo audebit, eum innumera rectissime rejecisse, sed nec deerunt fortasse, quæ merebantur attentionem majorem, & quæ artibus suis, jocisque consuetis declinare magis, quam dissolvere annisus est. Dabimus ejus unicum exemplum ex scriptis ejus seriis ac hilaribus, quæ vocat, juridicis, ut compareat quâ arte, quamque scienter ea evitet passim indicia, quæ ipsi non poterant non videri stringere, ac habere vim aliquam probandi haud contemnendam; Scriptorum istorum parte tertia habentur ista, quæ innuimus, acta, Brevisime rem, ejusque methodum, recensemus.

Fœmina suspecta alterius fœminæ frumentum in molendi-

no manu agitata perhibetur, hanc verò postquam eidem quoque statim immisisset manum, mox sensisse in digitis, ac brachio muris quasi ingressum, motumque, subsecuto dolore ingenti lancinante; accessit Symptoma gravius, ac memorabile, hydrophobia scilicet; magno ægra tenebatur potus desiderio, cum verò ipsi exhiberentur potulenta, junctis pedibus violentè in altum resiliit, ut nemo eam continere, nec quicquam illi ingerere in os valuerit; aperta hypocaufti janua, vel fenestra, quamprimum illa sensit liberiores aërem, imminebat suffocatio, sana cætera fuit, ac integra mente prædita. Causam mali rejecit in foeminam suspectam, anxie de illa conquesta; siccos cibos potuit assumere, nullos verò fructus humidiores; biduo vix ita transacto mortua est. &c.

Fatetur magnus Jureconsultus hæc posse alicui suspecta videri, sed neque se, nec alios Scabinos fuisse inde commotos. Addit sub idem tempus plures quoque alias foeminas fuisse mortuas, sed de eodem mortis genere nihil addit, nihilque pro illarum obitus facit ad hunc casum. Sed suppetit ipsi effugium aliud magis astutum, historia analoga, quâ fretus non attendit hanc, sed ream absolvit; ita verò altera illa habet historia: Foemina quædam decubuerat per aliquot dies quadam circa os læsione & exulceratione, quæ verò relinquens vix lectum curiositate mota adiit templum, ut processionem quandam videret, aurem admovit clausæ januæ, conversa verò subito vidit adstantem sibi foeminam aliam suspectam Magiæ, quærentemque ex ea, qua se ratione habeat malum oris sui quo laboraverit, simulque admoventem manum suam ori foeminæ, illudque tangentem, quæ verò ex tactu isto adeò fuit percussa, ut brevi post talem quoque senserit sitim violentam ac præternaturalem, qualem supra recensuimus, sed oblata ipsi potu-

potulenta pariter non potuit assumere vel admittere, paucosque intra dies mortua est. Itum fuisse ab omnibus in eam sententiam, refert Vir. Cel. vetulæ attactum mortis causam esse genuinam certamque, jamque ipsi fuisse sententia judicis adjudicatam torturam; quendam verò ex Consiliariis recordatum fuisse, istiusmodi Symptomata sequi morsum canis rabidi, ac aliàs curari submersione ac projectione in mare vel aquam; jussit igitur inquirere in originem oris exulcerati, detectumque sic fuisse eam lusisse cum catello, illumque irritasse, ut is ex malitia labium ejus momorderit, etsi verò canis rabidus non fuerit, sed saltem momentaneè iracundus, licuisse conjectari, sequentem postea terrorem ab attactu suspectæ adeò fœminæ, horrorem inde secutum hæc Symptomata, canis alias rabidi morsum, comitantia excitasse, ut sic liberata fuerit à tortura fœmina illi jam tradenda.

Multa hîc possent moneri, etiam de hac ultima fœmina, de morfiuncula canis non rabidi, &c. sed sufficit ad infirmitatem illationis Thomasiæ ostendendam, in fœmina priore ne suspicionem quidem adfuisse morsus alicujus à cane rabido, quomodo ergò huc quadrat casus ultimus, quo tamen obtrudit Lectori palpum. Posset equidem concedi, aliquid hydrophobici subinde etiam sine morsu canis rabidi observari, (quod ipsi quondam in Illustri fœmina gravida observavimus, sed sine periculo ipsius) sed gradus est longè inferior, nec tam periculosus. Hæc ideò saltem monemus, ne Tyrones promiscuè credant omnibus istis explosionibus Thomasiæ, quibus elevare audet quicquid uspiam occurrit Magici; ubi sanè major omninò requiritur circumspectio.

Neque hanc ista in finem recensuimus, ac si censeremus fœminam istam suspectam statim ideò pro Saga habendam fuisse

se ac declarandam, ad minimum tale indicium majorem meretur attentionem, atque indaginem profundiorē; cum sic satis appareat Virum Ill. in recensionebus semper talia magno studio seligere acta, ubi justitiarum cœcitas ex indiciis insufficientibus nescio quid magici frustra extorquere conatur; ac ubi locus est derisioni ac jocis, uti non semel repetit mulierculæ assertum, se cum dæmone in altissimæ turris summo apice novies concubuisse &c. Historiæ sanè aliæ talia exhibent, quæ diffilare eadem facilitate non licuisset, saltem cum aliquo fundamento. Nec licet inficiari Virum Ill. modo suo agendi contra Magica non leve scandalum dedisse; etsi enim illicò confugiat ad scandala accepta, dataque neget, juvenus tamen ad profanitatem prona lubentissimè talia, ac sine sufficienti examine arripit, habetque tanti Viri effata pro evangeliiis, ac prolabitur in alterum extremum, ut dum olim temerè omnia vel vulgo Magica visa admiserint, nunc temeritate pari omnia etiam attentione dignissima repudient. Dolendumque est, per jocum quasi, potentem aeris archonta novum dici, ac penè impotentem, qui tristissima experientia tam vastæ infelicitum mortalium pacti, doctis æquè, ac indoctis tam potenter, tamque despoticè dominatur, etsi violentam istam servitutem miseri nec videant, nec agnoscant. Medicus verò Deum timens etiam circa hos morbos Magicos vestigia providentiæ sapientissimæ nunquam non deprehendit; ac licet vim imaginationis in gravidis, nævis maternis, imò & aliàs satis evidenter agnoscat, eam tamen eò usque nunquam elevabit, ut ea efficere valeat, quæ ipsi tribuit D. Westphal, Med. Sax. aliique quæque ipsi lubens adscriberet Ill. Thomasius.

Diagnosim verò morborum in genere, uti plus longè difficultatis habet, quam quidem communiter credunt filii Medico-

dicorum, ipsique interdum Artis Antistites, ita speculum quoddam est satis lucidum divinæ in morborum complicatione, successione, ac connexionione directionis, sine qua tam mirabiles sæpe vicissitudines, ac nexus ægritudinum ne concipi quidem sufficienter possent. Prognosis autem circa morborum eventus, sæpe incomprehensibiles, omnemque Medici prudentis captum superantes, adhuc frequentiora fortioraque suppeditat argumenta, quæ si vulgò non æquè revocantur ad animum distractum, omnibusque aliis intentum, abundè testimonium perhibere possunt cœcitati nostræ atque ignaviæ naturali.

Ephemerides Nat. Cur. innumera huc spectantia subministrant, sufficit verò sola Historia Bauzmanniana, virginem exhibens, quæ & circumstantias morbi & remedia necessaria prædixerat, missa verò illa est ad Cel. Schelhammerum, ac inserta app. ann. primi Dec. III. Eph. N. C. Tanta ibi occurrit mirabilium varietas, ut bonæ mentis homines τὸ θεῖον frequentissimis indiciis in decursu morbi quàm maximè diuturni, atque ad annos durantis non possint non agnoscere.

Tot singularibus eventibus enarrandis locus hîc non conceditur, agnoscimusque cum Medico Bremensi, qui ultimam morbo manum adhibuit affectum fuisse hypochondriacum, sed tot febrium vicissitudinibus, tot hysterici mali, convulsionum, deliriorumque successionibus stipatum, ut eò facilius simul perspicere liceat accessisse malorum forsitan æquè, ac bonorum Angelorum opera; prædixit omnem morbi quotidie imminentis seriem, signis in Calendario annotaverat totius anni variationes ægritudinum, atque exacerbationum exactissimè, eventu plerumque accuratè respondente, tribus somniis ista omnia à binis viris adstantibus didicerat, qui & remedia suggererant, venæ sectionis & purgationum injunxerant tempora, quæ cun-

Sta, stupente medico attentissimo, uti inscripta dudum erant calendario, evenerunt; adjunxere se phænomena paradoxa minus extraordinariis, visa manus ter candelam à virgine inversam, denuò convertens; spectra ac larvæ terribiles, tactus in brachio secuta inflammatione excoriatoria, catelli actiones & passiones, coniecta in caput ejus amygdala &c. Irrisores ista de providentiæ viis mirabilibus haud convincent, sed nec merentur illi liberari à sua cæcitate; qui æquiore sunt animo in salutaris veritatis agnitione his omninò confirmabuntur. Possemusque huc referre farraginem rerum, somnia tot indicantia agris remedia congrua, tot prædictiones eventuum morborum, tot horæ mortis præfagia, tot eventus præcedanea medicorum asserta evertentes, eludentesque &c.

Parum tribuimus Chiromantiæ affinisque artibus, toties illæ fallunt, sed videmus subinde successus qui altius principium manifestissimè inculcant; Fœmina è vulgo, multis famosa prædictionibus obviam habet aliquot studiosos, unum sibi ignotum mox acrius intuita monet ut post sex circiter sibi caveat menses à lapsu, qui immineat, gravissimo, & graviore ferè isto quem jam sustinuerit felici eventu. Juvenis nullius lapsus sibi conscius eam irridet, terretur tamen postea cum ipsi mater in feriis de hoc interrogata exprobraret, quod oblitus sit gravissimi lapsus, quo præceps actus è scamno mortuus quasi fuerit sublatus, jacueritque mortui instar per plures horas; accidit verò circa præfatum prædictumque tempus ut ille, sibi ab equis, aliisque periculis cavens, vesperi lecto incumberet, firmo proposito, se, cum alii petunt lectum surrecturum ad studia continuanda, accidit verò, nescio qua phantasiæ somniantis determinatione, ut in somno surgeret, pergeretque ad valvas apertas, iisque conscensus præceps ferretur in vineam
sub-

subjectam ex altitudine enormi 40. circ. ped. fregit tam horribili lapsu sinistrum femur, dextrique pedis tibiam fibulamque cum vulnere, excussit lapsus terribilis, dolorque somnum, effectumque est, divina annuente clementia, Chirurgorum præstanti opera, ut calli feliciter in ossibus enati plenam utrique pedi formam, atque integritatem reddiderint, nihilque ultra molesti sentiat felicissimus juvenis; qua quidem in re quisquis divinæ specialissimæ providentiæ apertissima vestigia non agnoscit, sed somnia sibi voluerit de casu, vel fortuna fingere, is suæ omnino relinquendus est tristissimæ dispositioni mentis, optandumque, ut sanitatem illi reddat misericors Deus.

Sed nec diætetica sua nobis denegaret argumenta, si locus iis superesset; cum enim usum sex rerum non naturalium moderetur illa, abundantissima suggerit divinæ providentiæ *τεκμηρια*. Vel solus aer, quatenus atmosphæra est, omni meditatione est dignissimus; Endemii, atque Epidemii morbi, qui illius per tempestatum vicissitudines mutationibus potissimum debentur mirabiliter ordinariè à Deo diriguntur, occurruntque inter editas ab illis strages tam manifesta divinæ protectionis vestigia, ut vel ipsa pestis magnalia providentis Dei potentissimè incredulis queat inculcare; selectus ille superstitem prædemortuis, Medici, Chirurgique alibi omnes ferè enecti, alibi omnes evadentes liberè à lue loquuntur curam providæ directionis altissimæ; evenit hoc Massiliæ in Medicis, Chirurgisque Monspeliensibus, quos eo pertraxit rara hæc felicitas, ut pestem contagiosam esse seriò ausi sint negare.

Cibus ac potus non magis sunt steriles in firmando nostro scopo; quatenus inter excessus plurimi perveniunt ad senectutem grandem; quam verò alii inter exactæ regulæ diætæ abripiuntur cito. Quam stupenda offert praxis in edias; recordamur

damur studiosi lenta febrī exhausti, qui per integras septendecim hebdomadas vix aliquot jusculi cochlearia assumsit; mereturque attendi inedia à Capucino Melitensi ultra mensem ægris inter largissimas corporis frigida inundationes ac haustus pro morborum curatione injuncta; cum alias brevi vita deficiat sub tali inedia. Refertur huc possent somni diuturni, vigiliæ excessivæ, incredibiles maniacorum, convulsorumque ac violenti motus; stupendæ ac fidem superantes hæmorrhagiæ, aliaque excreta, &c. Et vel sola Animi Pathemata nobis sufficiunt, horum terribiles effectus medica historia abundè enarrat, quid non liceret huc congerere de Hypochondriacis, de Melancholicis, de verè tentatis; quorum terribiles angores, ac contremiscentiæ Schola esse queant Theomachis insolentibus, si quidem tanta ipsis obtingeret felicitas, ut in fornace ista sudarent aliquandiu; hinc sanè conscientiæ angustatæ tremores possent ferrea isthæc frangere pectora, si lucidas has tenebras atque angores salutare ipsi indulgeret, tanquam salubre pharmacum, benignissimum Numen; uti quibusdam obtigit ista fors prosperrima; vidimus id supra in tremente Rostæ Comite morte appropinquante, qui omnibus antea sacris illudebat.

Celebris Abbas de Rançei in easdem angustias viso inopinatò Amasiæ Ill. cruento capite, atque ad frugem optimam redactus est. Subitque modo memoriam vita Comitum de Santena, Fratris Marchionis de Tana, Turinensis, qui contentor DÈI & sacrorum impius legens ad fallendum tempus Judaicam Josephi Historiam ea tactus est anxietate DÈI miserantis providentia, ut rectè valens corpore, animo subitò fractus atque ægerrimus è lecto se daret in terram præcipitem, inclamans Deum, si quis esset, ut ab hoc se angore liberet; factus subito pœnitens, & Trappæ celebris incola plenus zelo proglo-
ria

ria dilecti, quem profanè antea negarat, contemseratque DEI. Utinam verò omnes profanos ita prosterneret benignissimum Numen. Sed lux hæc immensa penetrat istas abyssos malitiarum, videtque obfirmata obstacula lucem non admittentia semper percellentem.

Therapeutica quanta quanta est speculum divinæ providentiæ magnificum in omni ambitu suo vastissimo exhibet. Medicus, cui apertos Deus concessit mentis oculos, ubique in morbis Ejus videt, miraturque magnalia, partimque & veneratur abscondita mortalibus judicia. Quoties ii è mortis quasi faucibus eripiuntur, quos signa omnia morti adscripserant; quoties ii inopinatò ac violenter quasi abripiuntur, qui salvi jam Medicis spe proxima videbantur. Hic providentiæ occultissimæ panduntur semitæ; hîc scribi possent volumina sublimes has nostras veritates comprobantia.

Nobis non licet nisi pauca indice quasi digito monstrare, atque attingere. Præmittemus historiam ipsis his diebus in Diar. quodam Gallic. lectam, quæ apprimè nobis videbatur specialissimam, ac prorsus singularem DEI in morbis providentiam in clara luce collocare, ac simul utilitate haud destitui in erudiendis Medicinæ Tironibus. Ann. 1728. Mens. Decembr. J. Destendeau, Chirurgus Hagiensis, vocatus fuit à D. Isaac Cusin, Metallico fusore Parisiensi, annor. 50. laborante externa ani fistula, quæ ipsum torquebat inde ab octo, novemve mensibus, frustra usus erat Chirurgi ope, qui inter acerbos truculentosque dolores eum tractaverat, tandemque declaravit malum esse incurabile.

Exhaustus jam erat viribus æger, consumptus, ac penè hecticus, exorta inter immanes dolores lenta febris nunquam cessante, ita enim infecerat purulenta ulceris fanies sanguinis

massam, ut instare ultima viderentur. Inspecta, tentataque fistula, inquit D. Destendeau statim instituendam esse operationem judicavi, cum hæc fistula, aperta exterius duobus ab uno digitis è latere natis dextro, non potuisset ultra se extendere, nisi reddendo operationem institutu haud amplius possibilem; cum fistula jam recta linea perforasset totum sphincterem ad indicis digiti longitudinem. Operationem feliciter aggressus sum 11. Decembr. die, cum vero crederem, me omnia jam absolvisse, digitum tamen immisi plagæ, ut cognoscerem, an satis liberaverim, ac scarificaverim latera fistulæ, ac obstupui tum, cum in imo incisæ fistulæ fundo versus vesicæ collum peregrinum quoddam, durum, acutumque corpus, infixum ibi profundius ac penitius, persentiscerem, tangeremque; facienda igitur ibi erat leviuscula incisio ulterior, ad id plenius detegendum, liberandumque ab adhæsiione, ut apto apprehendi posset instrumento. Succesit res ad votum, istoque instrumento eduxi, ossis acutam utrinque laminam, ac pungentem, duos digitos transversos longam, paulò latiore, spissioreque scriptorii cultelli lamina durities ejus, externaque facies bovilli ossis laminam esse docebat; non recordabatur æger deglutivisse se tale ossis frustum, id verò ex mente sibi haud excidisse, quod incurvando corpus ante fistulæ manifestationem senserit ensis quasi puncturam circa rectum intestinum, qui dolor usque ad deliquia eum torserit. Tum sanè perforavit acutum hoc os rectum intestinum, redditus est plena & fistulæ, & febris sanatione plenæ sanitati 30. Jan. 1729. quinquagesima ob operatione die.

Credendum omninò est, pergit Chirurgus, osscam hanc laminam secundum longitudinem suam cum jusculo transiisse
sub

sub deglutione subito per fauces, id verò admiratione est dignissimum, corpus tam longum, tamque acutum transiisse per fauces usque ad imum diaphragmatis per canalem longiorem, adeò glandulis confestim oblitum, (addo adeo sensibilibus constantem fibris) œsophagum nempe, quodque ingredi ventriculum, egredi per pylorum, ac progredi per intestina tenuia potuerit liberè, quæ adeò longa, adeò cellulosa, sine adhæsione, sine punctione, infixione, usque dum ad rectum pervenisset, quod dubio procul perforavit superius paulò quàm unde id extractum est, cum protruderetur, premereturque, tum proprio pondere, tum peristaltico intestinorum motu unà cum fecibus huc adactum. (Addimus nos multiplex, & vix evitabile periculum per totam hanc viam, ubicunque hæssisset lamina acuta, ibi effecisset pungendo, lacerando, perforando fistulam, sive in gulæ tubo, sive in ventriculo, sive in longissimo intestinorum canali, ubique aliàs fistula erat incurabilis, pereundum fuisset ægro lenta febre ac doloribus exhausto, alibi hærendo nullam relinquebat spem sanationis, huc ergò ministrante gratiosè, ac dirigente mirabiliter intermedias causas, providentia divina manifestissimè, delata lamina eo in loco perforavit intestinum, unde poterat, etsi post mala enormia posset extrahi, sicque conservari hominis vita; imo debebat supervenire alius Chirurgus, qui ne quidem ipse quicquam tulisset opis, nisi ultimo, post peractam operationem tentamine detexisset divino sanè ductu insolitam duritiem;)

Meritò hinc monet; hanc operationem docere posse Chirurgos. ut agant circumspectè; ne temerè exponant, imo frustra; ægros tormentis intolerabilibus, quo in signis attentio, præparatioque omnium, ante operationem, in ea, ac

post eam unicè confert, Manifestum enim est, operationem hanc fistulæ, etsi omni artificio institutam, non solum fuisse futuram prorsus inutilem, sed & ægro fatalem, qui non potuisset non mori miserabilem in modum, si infausta hæc ossæ acutaque lamina post operationem non fuisset detecta, ibique mansisset infelici fidere.

Dicit hinc Chirurgus, rem esse admirandam, pulcherrimum naturæ ordinem, & curam, quam illa indefinenter gerat pro conservatione sua, expellens, extrudensque extrorsum, quicquid sibi poterat nocere; exemplumque allegat ossis hujus, quod ubicunque infixum in longissima via, nec detegi ulla arte, nec remedium malo ullum afferri potuisset. Nos cum ipso miramur omnino ordinem hunc naturæ elegantissimum, hanc tamen illi assiduam curam tribuere non possumus, cujus gloria soli debetur providentiæ divinæ, regenti, disponenti sapientissima serie infinitas causarum combinationes ad effectus tam mirabiles, tam apodicticè sapientiam, directionemque rerum plusquam finitam demonstrantes. Cæterum agnoscimus cum Chirurgo hoc, si quis attente, profundeque pensitaverit humani corporis & structuram, & functiones, magis eum obstupescere quod gravioribus, frequentioribus malis non urgeatur, quam quod tot morbis sit expositum, internæ enim æquè ac externæ læsionum causæ tam sunt numerosæ, imo lædendi occasiones innumerabiles; ea est partium ac machinularum, in unica, stupendaque, machina multitudo, ea læsionum facilitas, ut mirum sit, si unquam illa sit integra. Hinc tandem concludit Chirurgus magnitudine rei percussus: Pulchra hæc œconomia corporis rapere nos in admirationem, mentemque nostram elevare efficaciter debet ad autorem eam conservantem, dirigentem.

Æter-

Æterna, infinitaque Sapiencia, quod Galenus, etiamſi Ethnicus, tanta cum convictione annotavit, nobisque commendavit, ut dare in pudorem doctos etiam valeat Christianos.

Miracula fieri in morborum ſubinde curatione frequenter in ore omnium eſt; clareque oſtendit mirabiles eventus à divina providentia ſapientiffimè præter hominum ſpem atque opinionem procurari; verè autem dicta miracula (quæ utut hodiè rata, negari tamen haud poſſunt, nec debent) divinitatis argumentum ſunt irrefragabile; miracula Chriſti nec ab ejus hoſtibus ſunt vocata in dubium, nec poſſe verò ſupranaturæ vim, ordinemque aliquid fieri ab ipſa natura evidens eſt; Dei ergò exiſtentia ac providentia hinc indubiè firmata eſt; alibi verò de his egimus latius.

Vulnera inteſtinorum lethalia æſtimari in comperto eſt, & toties tamen ſpeciali ac ſingulari Dei proviſu feliciter illa coaluere, vel ſaltem iſtæ continui ſolutiones fuerunt innoxie. Eph. dec. 3. ſuggerit exempla, ann. 2. d. Jægerſchmid ſiſtit virum ex abſceſſu inguinali & feces cum granulato pure, & cohortem longorum vermium excernentem, feliciter tamen remediis ſanatum. ann. 4. ſiſtitur fœmina hernioſa è ſimili abſceſſu alvinas feces cum impetu egerens per plures ſeptimanas, coaleſcente dein plaga fecibusque priſtinas repetentibus vias. Ibidem refertur, ceraſorum nucleos mole ſua adſtrictam alvum, vulnuſque dehinc inteſtini ac inguinis excitaffe, iisque feliciter periculofa hac via excretis, ulcus coiſſe ad votum.

Imò Medici Romani Braſſavolæ teſtimonio virum plumbea glande vulneratum in ventre, ſanata plaga per alvum egeſſiſſe glandem. Et quot paſſim legimus hitorias egerentium per abdominis ulcera feces, recordamur nunc commodè

Taurinensis Franciscani Patris, faceti, bibulique qui appensa ventri vitrea lagena indefinenter in illa feces alvinas colligebat. ann. dec. 3. 5. 6. deprehendes Ileum & vulneribus, & ulceribus variè perforatum, sanatumque. ann. verò 3. dubitavit vehementer d. Albreckt an fidem sit inventurus, enarrans frustum intestini spithamam longum post terribilia tormina per alvum excretum cum appensa omenti lacinia, valvulaque Bauhiniana, tam felici tamen præter spem omnem eventu ut incomprehensibili prorsus coalitu canalus intestinalis manserit continuus occulto modo, ac apertus fecibus posthac promptè viam suam repetentibus; quis in omnibus istis exemplis non videt digitum DEI, atque intelligentiæ infinitæ vias mirabiles?

Et quis non eosdem sapientiæ immensæ radios conspiciat in casu dum hæc conjicimus in chartam oculos subeunte ann. Eph. 5. 6. ubi sistitur sutor juvenis ex maligna febre infeliciter sic terminata prorsus aphonus & surdus, integroque biennio miseram hanc degens vitam, donec tempore isto effluxo à suis in bilendo sociis orta rixa verberibus enormiter exceptus, contususque cumprimis in occipite fuisset, idque divina sub directione tam feliciter; ut brevi post debilem primum, post liberrimam reciperet loquelam, felicibus istis plenè restitutus plagis post perpetuos aurium sibilos ac tinnitus, somnio prius monitus rediisse sibi loquelam. Sic in infinitum evolvere liceret atque huc transcribere memorabiles divinæ providentiæ circa morbos directiones; neque esset mirabilium finis; si liceret plura congerere; quàm enim egregiæ sunt novæ post fracturas ossium articulationes, quarum notitiam debemus Excell. D. Salzmanno, quam clara *et impia*, prospicere hominum miserorum malis factorem ipso-
rum

rum misericordissimum. Atque annon manifestissima ejusdem veritatis argumenta haurire licet ex ipsis somniis passim descriptis, quibus ægri accuratè vel de vita, vel de morte, imò ipsius hora, imò & de remediis alia via non cognoscendis, congruis tamen atque adæquatis ipsorum malo, moniti fuere perbenignè ab altiore luce in animam radiante, istasque phantasiæ ideas imprimente.

Et quis tandem scribendi finis esset, si ingrederemur vastissimam remediorum sylvam, atque ostenderemus, quàm illorum vires sint eximix, quamque illæ non possint cæco casui adscribi, sed fines omninò clarissimè adstruant ab Intelligentia suprema ipsis præstitutos, ac sapienter ad scopum certum determinatos, ac limitatos potenter. Quis non miratur, rerum istarum gnarus, opii narcoticam, saluberrimamque, sub recto usu vim: quis Nitri, tam contemptim quotidie cum pulvere conculcati salis eximias vires, acidis spiritibus longè superiores, atque ad quandam panaceæ similitudinem appropinquantes aliunde quàm à liberalitate conditoris infinita deducat, cujus providentia in pulvere etiam & fimo ea abdidit quæ salutem mortalium sunt aptissima.

Qui verum usum admirandi Corticis Peruviani habet perspectum, is tantum abest, ut male de illo dicat, ut potius benedicat Deum, qui voluit per vile mancipium prospicere infelici antea quàm hanc partem Europæ, ac manifestare potentiam ac sapientiam suam per contemptum adeo, etiam medicis, non raro Doctissimis, corticem exoticæ arboris. Hypecacoanham casu alvi fluxus moderari, vimque exercere emeticam pueris persuadendum est, non iis, qui rerum destinationes rimantur profundius, noruntque D. Regis, celebrem Galliarum Philosophum radícula hac ab inveterato alvi fluxu fuisse

fuisse restitutum, cum omnis jam restitutionis spes decollasset.

Quid verò mirabilius est viribus purgantium, quorum tot genera, tot species, tot gradus divina benignitate possidemus, ut pro lubitu quasi, & cujusque hominis idiosyncrasia moderari liceat necessarias egestionese: an & hæc omnia casu eò aptata sunt, annon hæc, & similia infinita una voce, eaque altissima, clamant Deum esse, qui hæc omnia sapienter dispensaverit. Sed abrumpendum est filum hoc, in infinitum aliàs excursurum!

Animo bono, ac sincero hæc & similia, quæ à quovis nullo negotio adjungi possunt abundè sufficiunt; profanis verò, empæctisque induratis nulla satisfaciunt argumenta, ne id quidem, quod hodiè non invenit contradicentem inter eruditos quàm validitatem suam, à rerum scil. contingentia depromptum. Chalybea pectora possunt argumentis vinci, convinci non possunt, nisi malleo miseriarum, crucisque amarissimæ contusa, conquassataque redeant ad sanam mentem; hac enim verè destituuntur, quis ergò postulet ab ipsis ut veritatem agnoscant, cum mentem in mendaciis pravi cordis sui obfirmaverint; nil superest, quàm ut ii, qui rectius sentiunt, preces pro his amentibus sinceras fundant ad misericordiam illam æternam, quæ sola potenter miseras has creaturas potest percellere in intimis, sibi que subjicere stultam eorum superbiam; ut sic hac etiam via Gloria ejus semper mortalibus illustrior illucescat, atque magnificentius manifestetur.

